

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САЊАТИ

Haftalik gazeta • 1956-yil 4-yanvardan chiqa boshlagan

2005-yil, 14-yanvar • № 3 (3780)

ВАТАН ҲИМОЯЧИЛАРИГА БАЙРАМ ТАБРИГИ

Хурматли аскар ва сержантлар, офицер ва генераллар, Қуролли Кучларимиз фахрийлари!

Сиз, азизларни, ўзини она юрт ҳимоясидек олижаноб ишга бағишлаган барча инсонларни мамлакатимиз ҳаётидаги кутлуг сана – Ватан ҳимоячилари куни билан муборакбод этиш менга катта мамнуният етказди.

Биз мустақил тараққиётимизнинг тарихан қисқа даврида очик демократик давлат қуриш, жамиятни янгилаш, одамларимизнинг муносиб ҳаёт кечириши ва фаровонлигини таъминлашга ҳизмат қиладиган эркин иқтисодиётни барпо этиш борасида салмоқли йўлни босиб ўтдик.

Истиқлолимизнинг биринчи кунларидан бошлаб биз замон талабларига жавоб берадиган, теъдор ва ҳаракатчан, ташкилий жиҳатдан мукамил, замонавий қурол-яроғ ва техникага эга бўлган миллий армияни шакллантиришга ўз олдимизга қўйган мақсадларга эришиш, халқимизнинг тинчлиги, ҳаётиётининг ва оқсоқилларининг, мамлакатимизнинг ҳудудий яхлитлиги ва сарҳадларимиз дахлсизлигини таъминлаш имконини беришини ўзимизга аниқ англаб олдик.

Шу давр мобайнида юртимизда илҳам, замонавий, ҳар қандай синовларни энгиб ўтишга қодир, бутунлай янги асосларда ташкил этилган ва стратегик мақсадларимизга мос келадиган Қуролли Кучларимизни яратиш бўйича ўта муҳим аҳамиятга эга бўлган, узқоқи кўзлайдиган улкан ишлар амалга оширилди.

Қуролли Кучларимизни барпо этиш ва ташкил қилишнинг мутлақо янги концепцияси ишлаб чиқилди ва ҳаётга изчиллик билан жорий этилмоқда. Муддатли ҳарбий хизмат бир йилгача қисқартирилди, ҳар томонлама таъминланган фуқаролик сержантлар мактабларининг фаолияти йўлга қўйилди, амалда ўзини оқлаган, сафарларда минг-минглаб ёшларимиз ўз йигитлик бурчини ўтаётган сафарбарлик-чакирув резерв хизмати ташкил этилди.

Энг муҳими, халқимизнинг армияга бўлган муносабати тубдан ўзгарди, Қуролли Кучларнинг жамиятимиз ва давлатимиз ҳаётидаги роли, ўрни ва ҳолати мустақамланди, уларнинг молиявий таъминоти сезиларли даражада яхшиланди.

Армиямизнинг бугуни ва келажагини ўйлаб қилаётган барча ишларимизнинг натижаси ва яқини сифатида **ҳарбий хизмат сўзда эмас, балки амалда кун сайин обрў-эътибори қасбга айланб бормоқда**. Ва бугун биз бу ҳақда гурув ва ифтихор билан гапиришга ҳақлиқمиз. Ҳозирги кунда дунёда бизнинг юртимиздаги каби муддатли хизматга чакирув ва шартнома-контракт бўйича хизмат таллов асосида ўтадиган мамлакатларни ўзини топиш қийин.

Бугун Қуролли Кучларимиз сафарларида она Ватанимиз манфаатларига садоқатли, сарҳадларимизни, муқаддас заминимиздаги тинч ва оқсоқил ҳаётни қўз қорачиқдек асраш каби шарафли бурчини ўз зиммасига олган энг муносиб ўғил-қизларимиз хизмат қилмоқда.

Қадрли ватандошларим!
Ҳозирги таҳликали замонда биз қандай мураккаб вазиятда яшаётганимизни, инсонийлик қийинчилигини таъминлаш йўлидаги халқаро терроризм балоси минтақамиз ва бутун дунё учун қандай таҳдид, қандай ҳафв-хатар тугдирётганини барчамиз яхши англаймиз. Б у н д а й ҳолатда доимо хушёрлик ва огохликни сақлаш, ҳар биримиз учун ўз уйимизни, она Ўзбекистонимиздаги тинчлик ва барқарорликни асраш ва ҳимоя қилиш ҳар қачонгидан ҳам муҳим аҳамиятга эга.

Мамлакатимиз ва бутун минтақа ҳавфсизлигига таҳдидлар сақланиб турган ҳозирги шартнома-контракт вазифамиз – Қуролли Кучларимиз саломатини янада мустақамлаш борасида бошлаган ишларимизни давом эттириш, бунинг учун янги имконият ва манбаларни излаб топиш ҳамда сафарбар этишдан иборатдир.

Шу мақсадларда:

Биринчидан, бугунги кунда мамлакатимиз ҳавфсизлигига таҳдид солаётган мавжуд ҳавф-хатарларни янада чуқурроқ ўрганиш ва таҳлил этишимиз лозим.

Бундай ҳавф-хатарларни бартараф этиш учун ҳудудга муносиб зарба беришга қодир, бизнинг худудимизга, одамлар тинчлиги ва оқсоқиллигига зиён етказиши мумкин бўлган хатти-

ҳаракатларнинг олдини олишга қаратилган, пухта ишлаб чиқилган стратегия ва тактикани тақомиллаштириш зарур. Ва, энг аввало, халқаро террорчилар ва уларни йўллаётган марказлар томонидан содир этиладиган Қуролли Кучларимизнинг бартараф этиш ва уларга олдиндан зарба беришга доимо тайёр туриш керак.

Иккинчидан, Қуролли Кучларимизнинг ташкилий тузилмаси ва бошқарувини тақомиллаштириш бўйича олиб бораётган ишларимизни изчил давом эттириш лозим.

Бу бордаги ўта муҳим вазифа – эҳтимол тутилган жанговар ҳаракатлар майдонининг ўзига хос хусусият ва шарт-шароитларини инобатга олган ҳолда, бутун мудофаа тизимида иштирок этадиган барча қўшин турларининг бирлигида, ўзаро мувофиқ равишда, аниқ ва қатъий ҳаракат қилишини тўла таъминлашга эришишдан иборат.

Учинчидан, олий ҳарбий ўқув юрталари ва сержантлар мактабларининг ўқув-моддий базасини мустақамлаш ишларини охирига етказиш. Ушбу муассасаларни юксак малакали, амалий тажрибага эга бўлган офицер ва ўқитувчилар билан ҳамда биринчи навбатда энг замонавий ўқув қуроллари ва янги техника билан таъминлашни назарда тутиш даркор. Бу вазифага армиямизни профессионал асосга ўтказишнинг муҳим бугуни ва шартли сифатида ёндашиш зарур.

Тўртинчидан, Қуролли Кучларимизни замонавий қурол-аслаҳа ва техника билан жиҳозлаш масаласига армияни ислоҳ қилишнинг ўта муҳим ва устувор вазифаси деб қараш лозим. Бунинг учун барча зарур манбаларни излаб топиш, шу жумладан, манфаатдор ҳамкор давлатлар кўрсатиши мумкин бўлган ҳарбий-техник ёрдамдан самарали фойдаланиш лозим.

Бешинчидан, оддий аскарлар, сержант ва офицерларнинг яшаш ва хизмат шароитларини ижтимоий-مائий нуктаи назардан тубдан қайта қўриб чиқиш ва яхшилаш, уларнинг машаққатли ҳарбий меҳнатга тўланадиган иш ҳақи миқдорини ошириш учун қўшимча манбаларни қидириб топиш даркор.

Эски, номақбул қазарма муҳитига батамом барҳам бериш, муддатли ва контракт хизмати, офицерлик ҳамда қўмондонлик таркиби хизматларининг ўзига хос жиҳатларини ҳисобга олган ҳолда, ҳарбий хизматчиларнинг яшаш ва дам олишлари учун муносиб шароитларни таъминлайдиган янги лойиҳаларни ишлаб чиқиш ва ҳаётга тадбиқ этиш вақти келди.

Ҳарбий хизматчилар учун шу йилнинг бошидан янги, янада тақомиллашган ва юқори қувватли оқватланиш рақсонли жорий этилмоқда. Бу ўз навбатида армиямизнинг ёшларимиз учун мардлик ва ватанпарварлик мактаби бўлиш билан бирга, уларнинг итисонан бақувват, маънавий етук бўлиб воғая етиши, умуман жамиятимиз аъзоларининг соғлом бўлиши учун хизмат қиладиган зарур шарт-шароитларни ярати бериш йўлида биринчи қадам бўлмоғи керак.

Бу борда менинг ўз олдимга, Қуролли Кучларимиз олдида қўядиган асосий мақсад шундан иборатки, ҳарбий ва армия хизматини ўтаган ёшларнинг барчаси ҳам жисмонан, ҳам маънавий соғлом, интеллектуал жиҳатдан етук, ҳаётдаги ўз ўрнини аниқ белгилаб олган, ҳар томонлама ишончли инсонлар бўлиб етишсин. Токи, ота-оналари улар билан фахрлансин, кичик фарзандларимиз улардан ўрнак олсин, Ўзбекистоннинг гўзал қизлари эса улар билан ўз тақдирини боғлашни оруз қилсин.

Бугунги кутлуг байрам кунда Ватанимизнинг барча ҳимоячиларига мурожаат қилиб, қатъий ишонч билдирамани, Ўзбекистон Қуролли Кучлари мамлакатимизнинг муқаддас сарҳадлари, оналаримиз, умр йўлдошларимиз ва оқсоқилларимизнинг осойишта ҳаёти, болаларимизнинг келажагини, саховатли заманимиз ва мусоффо осмонимизни бундан буён ҳам мардона туриб ҳимоя қилади.

Сиз, азизларни, оила аъзоларингиз ва яқинларингизни Ватан ҳимоячилари куни билан чин қалбимдан яна бир бор табриқлайман. Барчангизга сикҳат-саломатлик, хизматингизда муваффақиятлар, шахсий ҳаётингизда фаровонлик, бахт ва омад тилайман.

Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президентини,
Қуролли Кучлар Олий Бош қўмондонини

14 январ – Ватан ҳимоячилари куни

Шеърлий маҳза

ЭР ҲИМОЯЧИ

Ўғлим, бул ҳикматни қилгин бошга тож:
Ҳеч кимса бўлмасин номардга муҳтож.
Эр йигит қалқондир юртига доим,
Мангудир Ватанда мардга эҳтиёж.

Абдулла ОРИПОВ
2005 йил 13 январ.

МИЛЛИЙ АРМИЯ – ВАТАН ТЯНЧИ

Миллий армия – овоз Ватанимизнинг қудратли таянчи. Мустақиллик йилларида Қуролли кучларимизни ҳар жиҳатдан тўқис шакллантириш, Ватан ҳимоячиларининг ҳарбий маҳорати ва профессионал билим-савийаларини ошириш юзасидан катта ишлар амалга оширилди. Миллий армиямиз сафарларида рўйбга чиқарилаётган ислохотлар профессионал армия барпо этишда алоҳида аҳамият касб этаётди. Бундай армияда эса ҳарбий соҳанинг устаси, иқтидорли, мард ва жасур йигитларга ҳамма эҳтиёж катта. Бошқача айтганда, профессионал армия фидойи, салоҳиятли Ватан ҳимоячиларидан таркиб топади. Уларни руҳан бардам ва маънавий баркамол қилиб тарбиялаш, ватанпарварлик эътиқодини мустақ-

ЭЛ СЊАЪАТ

Жаҳон билар алларнинг кучини,
Тангри гувоҳ, пайгамбар шоҳид.
Ватан – халқни қўриқлаш учун
Чегаралаб олинган ҳудуд.

Авлодларнинг доим кўнгли тўқ,
Аждодларнинг макони – Ватан.
Бу худуднинг ёмон ери йўқ,
Тупроғи тикони – Ватан.

ЁВ ЛАШКАРИН ЕНГИШ САЊАТИН

Широқ бобом ҳикоя қилган,
Кўринг Тумариснинг журъатин,
Юртин қандай ҳимоя қилган.

Жангда баъзан битта баҳодир
Забт этилмас истехком бўлган.
Бир қўшини енгилса қодир
Метин бўлган, мустаҳкам бўлган.

Беҳисоб ёв. Жанг жадал зайли
Бош эммаган мағрур истехком.
Ичдан чиққан хонн туфайли
Ёв олдида тиз чўккан бадном.

Сиз Ватанинг сергак посбони
Генералсиз, сержантсиз, аскар.
Сиз халқимизнинг ҳарбий имкони,
Ҳар бирингиз бир бутун лашкар.

Рустам МУСУРМОН

БУГУНГИ СОҶАТ

- ◆ Бадарга қилинганлар тақдир.
- ◆ Жаҳон адабиёти хазинасидан.
- ◆ Ҳарбийлар алифбоси.
- ◆ Таржимонларни излаймиз.

ҒАҒУР ҒУЛОМДАН КЕЛГАН МАКТУБ

Мақтабда ўқиб юрган кезларимда менда адабиётга ҳавас уйғонган. Бунда аввало онамининг эски баъзлардан ўқиб берган ғазаллари, сўнг мақтабда адабиёт ўқитувчимнинг шеърларини охандор қилиб ўқишлари ва, айниқса, шоир Ғафур Ғуломнинг республика болалар газетасида босилган шеърларининг таъсири бўлган, десам, муболага бўлмас.

Шунинг турткиси биланми, ўзимдан-ўзим қоғоз қоралаб, шеърлар машқ қила бошладим ва уларни ўқитувчиларимга кўрсатиб эдим, билмадим, нима боисдан, машқларингни шоир Ғафур Ғуломга юбориб кўр, дейишди.

Ўқитувчиларим маслаҳати билан машқларимни конвертда Тошкентга, Ғафур Ғуломга жўнатдим. Кўп ўтмай катта конвертда Ғафур Ғуломдан хат келди. Почтачи ўқитувчимга топширган экан, хатни синфда очиб болалар олдида ўқиб берди.

Синф сув қуйгандек жим-жит эди. Менинг назаримда, бу мактуб хатини билан шўх, тўполончи болалар бир зум-

да вазим, мулоҳазали ўсмирларга айланб қолгандек эди. Шоир мактубида менга шеър ёзганда кунт билан меҳнат қилиш, бадий асарларни кўпроқ ўқишни маслаҳат берган эди.

Мақтабни тамомлашимиз арафасида уруш бошланди. Биз ўсмирлар ўқишни давом эттирмай, далага чиқиб, оғир юмушларни бажара бошладик. Ёзувим бир қадар дуруст бўлгани учун мени урушга кетган колхоз котиби ўрнига тайинладим. Худди шу йилларда почтачи келтирган даста-даста республика газеталаридан Ғафур Ғуломнинг ҳаммага машҳур бўлган шеърларини қайта-қайта ўқиганимдан унинг «Кузатиш», «Соғиниш», «Бизнинг кучада ҳам байрам бўлажак» каби шеърлари менга ёд бўлиб кетган эди.

Бебарволимданми, Ғафур Ғулом мактубини яхши сақлаб олмадим. Бундан 4-5 йил илгари Навоийнинг урушдан аввал лотин ёзувида нашр этилган «Чор девон» тўплами ичидан тасодифан топиб олдим, афсуски, мактубнинг тепа қисми йўқ эди. Сўнг «Ғафур Ғулом

дастхати» сарлаҳали шеър ёзиб, туман газетасида чикартирдим. Кўнглим тўлмай, шеърни бошқатдан ёздим ва уни чуқур эҳтиром билан шоир дастхатига илова қилиб, академик шоир Ғафур Ғулом уй-музейига топширдим. Мактуб 1940 йили ёзилган, деб ўйлайман.

Сотволди СОДИКОВ,
Кува шаҳри

ҒАҒУР ҒУЛОМ ДАСТХАТИ

Қароғларим тўқиб танниш қоғозга
Гоҳ не вақт узолмай тураман қўзим.
Ахир бу хат келгай менга бир ёзда
Шеърга ҳавас қўйган ўсмирлик кезим.

У мен учун ноёб бисотдек эзгу,
Шошма-шошар битиб,
Йўллаган ғализ –
Ғур-шўр машқларимга мисоли кўзгу
Қайтарилган хатдир, фикр айтаб холис.

Илжайиб ўшанда почтачи хушқол
Тутган конверт ҳали хотирамда бут.
Шоирнинг ўзи-ла учрашган мисол,
Бу мактуб барчани эттанди хушнуд.

Менга-чи, у гўё тенгсиз илтифот,
Фахр ҳисси чулғайди ҳануз эсласам.
Назаридан бир-бир ўтқарган устод
Менинг ўша думбул байтларимни ҳам.

Қадим ҳикмат кўнглим кўтарар қўққа
Гоҳо шу дастхатга тушганда қўзим.
Даҳолар баробар катта-кичikka,
Даҳоман демаслар даҳолар ўзин...

Навраст бир ўсмирни укам деб атаб,
Алмай фурсатин, берса маслаҳат,
Унута олади уни қайси қалб,
Бу хат эзгулиги шунданлир, албат.

Ҳилвираб кетса ҳам сақлаб то ҳануз
Бу азиз битikka мейрим бегунал.
Шу оддий ёзувга ногуртаман қўз,
Мен улуг шоирни ўйлаган маҳал.

ТАНИШ ЧЕХРАЛАР

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Собиржон Мўминов табиатан вазмин, кенг мушоҳадали хонанда. Унинг муסיқий билими кенг, ижро маҳорати, овоз ишлата билиш услуби ҳам ўзига хос. Сабаби, у санъаткорлар оила-сида ўсиб-ўлғайган. Бугунги кунда унинг «Ризо бўлсин», «Ажаб дунё», «Онажон», «Ёлғизлик ёмон», «Борингизга шуқр», «Ҳар номардга айтма» каби кўпгина қўшиқлари мухлислар орасида оммалашиб, тилдан тилга кўчиб юради.

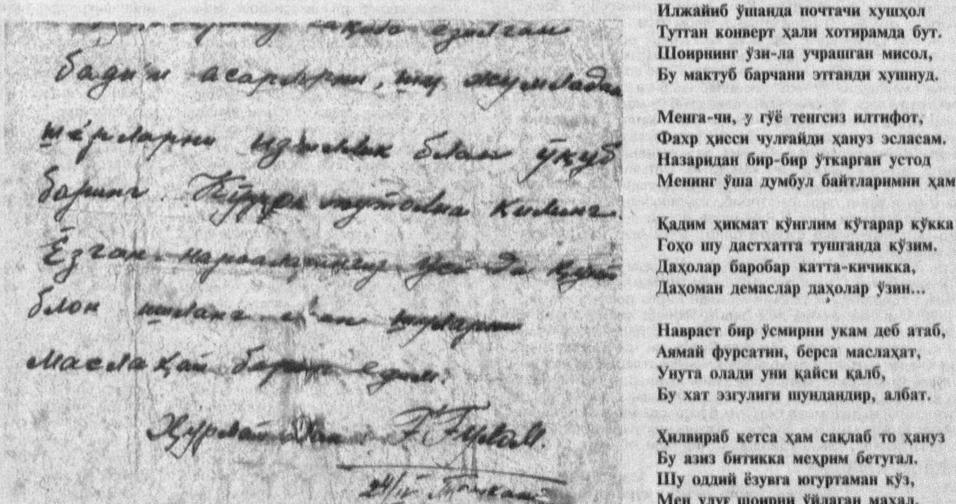
Албатта, Собиржоннинг ижодий фаолияти силлиқ, жўнгина, кечяпти десак, унчалик ҳам тўғри бўлмас. Барча ижодкорларда бўлгани каби унинг фаолиятида ҳам паст-баландликлар ўрин алмашиб туради, танқидлар ҳам бўлади. Нюгаки, ижодий изланиш,

яхши ният йўлидаги ҳамкорлик баъзан самарасиз кетиши ҳам мумкин. Лекин бундай ҳолатлар Собиржон Мўминовнинг қўшиқ санъатига меҳр-муҳаббатини, бир дақиқа бўлса-да, сўндирилмади.

Аксинча, хонанда ўз ижоди ҳақидаги фикр-мулоҳазаларга тўғри муносабатда бўлиб, санъатининг машаққатли пиллапояларидан юқорига одимлашда давом этмоқда. Бу одимлар баъзан секин, баъзан шаддам бўлса-да, Собиржон аҳдида қатъий. Унинг нияти репертуарини мунтазам равишда миллий руҳдаги ўзбекона қўшиқлар билан боийтиб, ҳаётда ҳам, ижодда ҳам хамиша меъёрни сақлаш.

Хонандадан дилтортар роҳатбахш қўшиқлар кутиб қоламиз.

Матлуба ТЕМУР кизи

«Ўзбекистон адабиёти ва санъати»нинг 2004 йил 15 октябр кунинда эълон қилинган «Бутово махбустлари нега қатл этилди?» сарлавҳали мақола муносабати билан муштаракликнинг қўллаб-қувватловчи оммабошимиз. Каттагон тигидан ҳалок бўлганларнинг яқин қариндошлари, шунингдек, уларнинг қисматига бефарқ бўлмаган юрtdошларимизнинг мақтуб ва мурожаатларида муаллифларнинг каттагон қурбонларини қидириб топишдаги саяёҳ-харакатлари, чеккан заҳматлари, энг муҳими, ниҳоятда савобли ишлари учун бениҳоя чекис миннатдорликлар билдирилган. Аини ҳоқда халқ аниқланмаган каттагон қурбонлари ҳақида ҳам имкон қадар маълумот олиш истаги баён қилинган.

Шу муносабат билан газетамизнинг доимий муаллифлари, таниқли тарихшунос олимларимиз Рустамбек Шавкатов ва Алишер Мамажоновлар Бо-бу номидаги Андижон давлат университетини ва «Мерос» халқаро илмий-ама-лий экспедициясининг хайрия жағғармаси йўлланмаси билан 2004 йилнинг декабрида Россиянинг Ставропол ўлкасида илмий сафарда бўлдилар. Қуйида каттагон қурбонлари тақдирини қизиқиб, уларнинг бегона юртларда кечган аламли, изтиробли ҳаёти лавҳаларини ўрганишга бел боғлаган таниқли олимларимизнинг янги тадқиқотлари билан танишасиз.

Бу сафар ҳам ишлар архивлар ва кутубхо-налар, давлат ва собиқ партия архивлари, федерал ҳавфизлик хизмати, ички ишлар бошқармалари ҳужжатхоналаридаги қўлдан-қўлга ўтказилган материалларни синчиқлаб ўрганишдан бошлади. Бевосита ўша қаттол давр фожеалари гувоҳлари билан учрашиб, суҳбатлашди. Ватандошларимиз дафн этилган қабристонларни зиёрат қилди. Улар руҳига атаб Қуръон тиловат қилди. Тоғил-ган ҳужжатларни аудио ва видео тасмала-рига тушириб, суратлар олди. Одамларнинг шахсий архивларидаги ҳужжат ва суратлар билан танишдик ҳамда улардан ҳам қўчи-рмалар олди.

Бу галги илмий сафаримиз самарали бўлди. Қўллаб қатагон қурбонлари ҳақида янги маълумотларни қўлга киритдик. Ушбу мақоламизда ўтган асрнинг 30-40 йилла-ридаги муҳим каттагон қурбонлари, ўзга юртларда қафасиз, жанозасиз қўйилган, қонлилар, меҳнат лагерлари, «қулқулар сурғун»да азоб чеккан, бироқ ҳозиргача юртимиз жамоатчилигига номлари маълум бўлмаган жабдийдалар тақдирини ҳақида маълумотлар беришни лозим топдик. Уйлаймики, республикамизда каттагон қур-бонлари ҳақида хотира китоблари яратилса, бу маълумотлар, айниқса, қимматли аҳамия-т касб этган бўлур эди.

Биз илмий сафарда бўлган Левокумс-кий районидagi Николо-Александровск посёлкаси Ставропол шаҳридан 400 кило-метрлик масофада экан. 1931 йилнинг ав-густ ойида юртимизнинг Бухоро, Самар-қанд, Сурхондарё, Қашқадарё вилоятлари ва Тожикистондан уч минг ҳўжакли «қулқу»ка тортишиб, ўша йилнинг сентябрийда Шимо-лий Кавказнинг Прикумский (ҳозирги Бу-дёнковский), Арзгир, Апанасенково райо-нларига сурғун қилиб юборилган.

Ўзбек, тожик ва кирғизлардан иборат «қулқу»лар дастлаб эшелонларда Красно-водска келтирилган. Сўнгра пароходда Каспий денгизи орқали Боку ва Махачка-лага олиб келинган. Бу жойлардан яна эшелонлар билан Прикумск (Будёнск) станциясига келтирилган. Ундан аввал-ларда қирқ-элик километр олинсади қўл ва даст қилқулқулар олиб борилган. Ушунда «қулқу»ларнинг сурғун жойи бўлмиш Николо-Александровскда «Со-ветский хлопкороб», «Красный пуч», «Заря востока», «Вперёд», «Воросилев» номида-ги қилқулқу ҳўжакли артеллари ташкил бўлган. Бу ҳўжакликлар пахта ва галла етиштириш, чорвачилик билан шуғуллан-ган. Уларда асосан ўзбек, тожик, кирғиз ва қозоқлардан иборат сурғун қилинган-лар меҳнат қилишган.

1932-1933 йилларда бутун мамлакат очарчилик ва қатъчиликни бошдан кечи-рган. Ушунда қарийб етти миллион киши ҳалок бўлган. Юрtdошларимиз бадарга қилинган Николо-Александровскда ҳам қўллаб қурбонлар бўлган. Ўша пайтда Л.М.Каганович бошлиқ комиссия Шимо-лий Кавказга келди. Деҳқонлар, қазаклар ва сурғун қилинганларнинг бор-бўдлари тортиб олинди. Қаршилик кўрсатганлар қамалди, отилди. Бунга қидмаган қа-зақлар қўлга қурол олиб қўзғолон кўтари-шди. Қўзғолончи бостириш учун қизил армия қўшинлари ташланди. Ушунда ба-дарга қилинган қўллаб юрtdошларимиз ҳам қатагон тигинга учраган. 1937 йилнинг сентябрийдан бошлаб эса уларга нисба-тан яна қатагон азоблари қўйилган.

Ўз ватанларидан бадарга қилинган юрtdошларимиз 1930 йилнинг бошлари-да ва охирида ҳам шундай оғир азоб-уқубатларга дучор қилинган. Улар бениҳоя оғир азобли, аламли қора қулларни бош-ларидан кечирганлар. 1932-1937 йиллар-даги каттагон даврида биргина Николо-Александровска «қулқу» сифатида сур-

гун қилинган ўзбеклардан ўн етти киши ҳақида зарур маълумотларни аниқлашга муваффақ бўлдик.

Улар қуйидагилар:
Юсупов Аламрат — 1894 йили Қум-қўрган райони, Юқори Қайқас қишлоқ со-ветининг Байрабоб қишлоғида туғилган, партиясиз, 1932 йилнинг мартида хибсага олинган, «чулқу»нинг 1932 йил 27 майда-ги қарори билан 3 йил қамоққа ҳўжм қилинган.

Шодмонов Тўра — 1900 йили Катта-қўрган районидagi Либлакос қишлоғида туғилган, партиясиз, ички, 1933 йил 17 августда қамоққа олинган, 1934 йил 19 февралда 5 йил қамоқ жазосига ҳўжм қилинган.

Чеканов Имом — 1892 йили туғилган, чаласавод, деҳқон, 1932 йил 5 майда 3 йил қамоқ жазосига ҳўжм қилинган.
Умаров Ражаб — 1889 йил Гўр қиш-лоғида туғилган, чаласавод, партиясиз, ички, 1935 йил 14 февралда 5 йил му-ддатта лагерьда қамоқ жазосини ўташга ҳўжм қилинган.

Тангриқулов Худойшўкур — 1890 йили Жарқўрган районидagi Минор қиш-лоғида туғилган, ўзбек, партиясиз, 1932 йил 2 мартда хибсага олинган, «чу-лқу» номидан 1932 йил 27 майда 5 йил қамоқ жазосига ҳўжм қилинган.

Саматов Маматқул — 1901 йили Исоний қишлоғида туғилган, саводсиз, партиясиз, галлакор, 1940 йил 4 июнда 8 йил қамоқ жазосига ҳўжм қилинган.

Россия Федерациясининг ФХХ Став-ропол ўлкаси бўйича бошқармаси архив-идаги маълумотда айтилишича, Саматов Маматқул ўзбекистоннинг Юқоридағом районидagi Исоний қишлоғидан 1931 йили қулқу сифатида Николо-Александровска

сурғун қилинган. Бу ердаги «Советский хлопкороб» колхозидида ишлаган, 1940 йил 4 июнда 58-10 моддани 1-банди бўйича қамоққа олинган, Ордонжикидзе ўлка суди 1940 йил 12 декабрда уни «колхозчилар орасида тасиботи равишида советлар-га қарши тарғибот олиб боргани» учун 8 йил озодликдан, 5 йил-сайлов ҳўжжидан маҳрум қилиш ҳақида ҳўжм чиқарган. 1993 йил 7 апрелда Саматов Маматқул РФ Бош прокуратури томонидан реабилитация қилинган. Унинг ўғли Саматов Юсуп — Ни-коло-Александровскада, ўқаси Ҳамдам эса Конибодом шаҳрида (Ленин кўчаси, 312-уй) яшайди.

Одинаев Озрикүл — 1897 йили Ки-тоб райони, Толбин қишлоқ совети, Кўнчи қишлоғида туғилган, партиясиз, 1932 йил

ласавод, партиясиз, колхозда вақил, 1937 йил 19 июлда 5 йил қамоқ жазосига ҳўжм қилинган.

Россия Федерацияси ФХХ Ставропол ўлкаси бўйича бошқарма архиви маълумотларига қараганда, Абдуллоев Абдурах-мон 1931 йили қулқу сифатида Николо-Александровска сурғун қилинган, бу жой-да омбор мудирини бўлиб, кейин 9-қишлоқ ҳўжакли артелида вақил бўлиб ишлаган.

1937 йил 19 июлда РСФСР жиноят ко-дексининг 58-10 моддаси, 1-банди бил-ан қамоққа олинган. Ордонжикидзе ўлка суди 1940 йил 26 мартда уни «миллий адоватни кўчатиришга қаратилган анти-совет тарғиботи олиб борганилида» (58-10 модда, 1-банд) айблаг, 5 йил қамоқ жазоси, ўзига юқлатилган вазифага со-

гани» учун отувга ҳўжм қилинган. Қўм 1937 йил 15 август-да Пятигорск шаҳ-рида ижро этилган.

Бозоров-Бобоев Салим — 1887 йил Жинатор Қоракўл қишлоғида туғилган, ча-ласавод, партиясиз, Покровский хутори-да яшаган. 1932 йил 12 мартда 3 йил қамоқ жазосига ҳўжм қилинган.

Жалилов Маждид — 1879 йили Бухоро шаҳрида туғилган, саводсиз, партиясиз, Ставропол ўлкаси, Туркман райони, Ша-рахалсун посёлкасида сурғун қилинган, 1932 йил 18 мартда хибсага олинган ва шу йил-нинг мартида айбоси деб тоғилди.
Химматов Жўра — 1904 йили Турк-

райони, Шарахалсун посёлкасида сурғун қилинган. 1932 йил 19 мартда 2 йил қамоқ жазосига ҳўжм қилинган.

Фармонов Салим — 1900 йили Но-вендақ қишлоғида туғилган, партиясиз, ички, Воронцово-Александровск райони-га сурғун қилинган, 1932 йил 12 мартда 5 йил қамоқ жазосига ҳўжм қилинган.

Рахматуллаев Маждид — 1906 йили Бухоро шаҳрида туғилган, олий маълумот-ли, партиясиз, педагог, Арзгир райони, Ново-Романовка қишлоғида сурғун қилинган. 1937 йил 4 октябрда хибсага олинган, 2 йил 6 ой тўғовда бўлган.

Россия Федерацияси ФХХнинг Став-ропол ўлкаси бўйича бошқар-маси маълумотларига қара-ганда Рахматуллаев Эски Бу-хорода 1902 йили (1906) ту-ғилган, ўзбек, олий маълумот-ли, касби — педагог, 1926 йилдан 1935 йилгача ВКП(б) аъзоси, кейин партиядан ўчи-рилган, қамоққа олинганга қадар Арзгир райони, Ново-Романовка қишлоғида тўлқис-из ўрта мактаб ўқув бўлими мудирини бўлиб ишлаган, 1937 йил 4 октябрда РСФСР жино-

ят кодексининг 58-10-моддаси, 1-банди-да қўрсатилган жинояти учун айбланиб қамоққа олинган. Ордонжикидзе ўлка суди уни 1938 йил 2 январда «ўқувчилар орасида аксиклиқлиб тарғибот олиб борганили учун» 10 йил озодликдан, 5 йил сайлов ҳўжжидан маҳрум қилган. 1938 йил 15 сентябрда НКВДнинг Волга лагери (Ярослав темир йўлида Рбинск станциясига) сурғун қилинган, 1940 йили НКВДнинг Шимолый-Шарқий лагери (Ха-баровск ўлкаси, Магадан шаҳрига қўчи-рилган. Унинг сўнги тақдирини номаълум, 1990 йил 4 апрелда РСФСР Олий суди-нинг жиний ишлар бўйича суд коллегии-яси Рахматуллаев Маждидни реабилитация қилган.

Саидов Сайфулла — 1909 йили Ко-ракўл райони, Сирбозор қишлоғида ту-ғилган, саводли, партиясиз, Ставропол қишлоғида сурғун қилинган, 1932 йил 1 июн-да хибсага олинган.

Тўтамушев Барон — 1901 йили Акан қишлоғида туғилган, чаласавод, партия-сиз, Ставропол ўлкаси Шарахалсун қиш-лоғида бадарга қилинган, 1932 йил 17 мартда хибсага олинган, 3 йил қамоқ жа-зосига ҳўжм қилинган.

Хайдаров Эргаш — 1897 йили Ямур қишлоғида туғилган, чаласавод, партия-сиз, Ставропол ўлкаси Туркман райони, Шарахалсун қишлоғида яшаган, 1932 йил 17 мартда 3 йил қамоқ жазосига ҳўжм қилинган.

Хайруллаев Муллоқочир — 1900 йили Қоракўл райони, Бадалар қишлоғида туғил-ган, чаласавод, партиясиз, Ставропол ўлка-си Советский райони, Примерный хутори-га сурғун қилинган, 1932 йил 2 мартда хибсага олинган, қўл ўтмай озод қилинган.

Чемраев Қўчқор — 1895 йили Бухоро шаҳрида туғилган, саводсиз, партиясиз, Ставропол ўлкаси Туркман райони, Ша-рахалсун посёлкасида сурғун қилинган, 1932 йил 17 мартда хибсага олинган, қўл ўтмай тўғовда бўлган.

Чўлпан Хусайин — 1904 йили Ко-ракўл райони, Қўйдим қишлоғида туғил-ган, чаласавод, партиясиз, Ставропол ўлка-си Советский райони, Примерный хутори-га сурғун қилинган, 1932 йил 2 март-да хибсага олинган, 1932 йил 1 июнда озод қилинган.

Россия Федерациясининг республика-лар, ўлка ва областларида қатагон қур-бонларини номама аниқлаш яхши йўлга қўйилган. Бу масала юзасидан қўллаб-қувватлаш китоблари нашр қилинган. Уларда ўзбекистонликлар ҳам қайд этил-ган аниқланди. Қатагон қилинган 52 на-фар ўзбеклар ҳақидаги маълумотни ана шу манбалар асосида ўргандик. Улар қуйидагилар:

Давоми бешинчи бетда.

ТАРТИМНИНГ АЛАМИ ТАҚДИРЛАРИ

«ёхуд бегона юртларга бадарга қилинган ҳамюртларимиз тақдирини хусусида»

вўқонлик билан қарагани учун яна 3 йил қамоқ жазосига ҳўжм этилди. 1959 йил 4 сентябрда Олий суд Президиуми уни реабилитация қилган.

Жиннов Аҳмад — 1894 йили Янгиқўр-гон райони, Хилыки қишлоғида туғилган, партиясиз, 1932 йил 2 мартда хибсага олинган, 1932 йил 27 майда 3 йил қамоқ жазосига ҳўжм қилинган.

Алимовдор (Алимардонов бўлса керак) Рамазон — 1889 йили Қумқўр-гон райони, Қумқўр қишлоғида туғилган, партиясиз, 1932 йил 3 мартда хибсага олинган, 1932 йил 27 майда 3 йил қамоқ жазосига маҳум этилган.

Ахматов Ярош — 1894 йили Шарват райони, Оғар қишлоғида туғилган, партиясиз, 1932 йил 3 мартда хибсага олинган, 1932 йил 27 майда 3 йил қамоқ жазосига ҳўжм қилинган.

Николо-Александровска қатагон қилинганлар орасида 2 нафар эрон мил-латига мансуб жабдийдалар ҳам бўлган:
Бағиров Карим — 1904 йили Самар-қандда туғилган, партиясиз, маълумоти — 5 синф, ички, 1935 йил февралда қамоққа олинган, беш йил қамоқ жазоси-га ҳўжм қилинган.

Боқиров Зокир — 1908 йили Самар-қанд шаҳрида туғилган, партиясиз, ча-ласавод, сотнида (юзликда) участка бош-лиги, 1935 йил 14 февралда қамоққа олин-ган, саккиз йил қамоқ жазосига ҳўжм қилинган.

Ставропол ўлкасининг Арзгир Апан-асенково, Воронцово-Александровский, Туркман районларига бадарга қилинган ватандошларимиздан 22 нафари ҳам қатагонга учраган. Улар қуйидагилар:

Оқиллов Рауф — 1890 йили Хўжа-Гунжа қишлоғида туғилган, 1928 йилгача ВКП(б) аъзоси бўлган, Прикумский (ҳозирги Будёнковский) райони, Нижне-Александровск посёлкасида ички, 1937 йил 6 августда хибсага олинган ва ўша йили отилган.

Федерал ҳавфизлик хизмати Став-ропол ўлкаси бўйича бошқармасининг 2004 йил 16 декабрда берган маълумотна-сида Оқиллов Рауф 1890 йили Самарқанд районидagi Хўжа Гунжа қишлоғида туғил-ган, 1928 йили қулқулар билан алоқа қилганини учун ВКП(б) аъзоси қилинган, Николо-Александровск посёлкасида сурғун қилинган, бу ердаги 9-қишлоқ ҳўжакли артелида ишлагани қайд этилган. Маъ-лумотномада келтирилишича, Оқиллов Рауф РСФСР жиноят кодексининг 58-10 моддаси билан айбланиб, 1937 йил 6 ав-густда қамоққа олинган, 1937 йил 10 ав-густда Ички ишлар халқ комиссарли-гининг Ордонжикидзе ўлкаси бўйича бош-қармаси қўшидаги «чулқу» қарори бил-ан «фаол аксиклиқлиб иш олиб бор-

манистининг Хўжайли қишлоғида туғил-ган, ўзбек, партиясиз, Ставропол ўлкаси, Апанасенково райони, Малая Жалга по-сёлкасида сурғун қилинган, 1930 йил 31 мартда хибсага олинган, 1932 йил 14 июлда 3 йил қамоқ жазосига ҳўжм қилин-ган, 1989 йили реабилитация қилинган.

Зиядуллаев Тўлла — 1888 йили Жарқўрғон райони, Қумқўр қишлоқ со-ветида туғилган, партиясиз, Прикумский (ҳозирги Будёнковский) райони, Новоалек-сандровский қишлоғида сурғун қилинган, 1932 йил 5 декабрда отилган.

Имомназаров Худойназар — 1892 йили Ўзбекистоннинг Янгибозор райони, Қўша қишлоқ советида туғилган, партия-сиз, Ставропол ўлкасида сурғун қилинган-лардан, 1933 йил 22 мартда 5 йил қамоқ жазосига ҳўжм қилинган.

Эраҳмад Худойберди ўғли — 1898 йили туғилган. Апанасенково райони, Малая Жалга посёлкасида бадарга қилин-ган, 1932 йил 31 мартда хибсага олинган, 1932 йил 14 июлда 3 йил қамоқ жазосига ҳўжм қилинган, 1989 йили реабилитация қилинган.

Исоилов Мурза Сафо — 1882 йили Деновда туғилган, чаласавод, партиясиз, Хелбоб хуторида деҳқон. 1932 йил 4 октябрда 3 йил қамоқ жазосига ҳўжм қилинган, 1990 йили реабилитация қилинган.

Қаюмов Панжа — 1897 йили Қўйдим қишлоғида туғилган, чаласавод, партия-сиз, Ставропол ўлкаси, Советский райо-ни, Примерный хуторида сурғун қилинган, 1932 йил 2 мартда хибсага олинган, 1932 йил 1 июнда озод қилинган.

Тўғонов Маждидали — 1897 йили Туркманistonнинг Кардит райони, Бозор-тепа овулида туғилган, ўзбек, партиясиз, Апанасенково райони, Малая Жалга по-сёлкасида сурғун қилинган, 1933 йил 10 октябрда хибсага олинган, 1934 йил 19 февралда 5 йил қамоқ жазосига ҳўжм қилинган.

Мирзаев Раҳмат — 1900 йили Ко-ракўл райони, Сирбозор қишлоғида туғил-ган, чаласавод, партиясиз, Совет райо-ни, Примерный хуторида бадарга қилин-ган, 1932 йил 2 мартда хибсага олинган, 1932 йил 1 июнда озод қилинган.

Муродуллаев Раббанқул — 1909 йили Каттақўрғонда туғилган, партиясиз, Новоалександровский посёлкасида сурғун қилинган, 1933 йил 24 мартда 5 йил қамоқ жазосига ҳўжм қилинган.

Мусаев Сулаймон — 1870 йили Бу-хоро шаҳрида туғилган, чаласавод, партия-сиз, Ставропол ўлкаси, Туркман райони, Шарахалсун қишлоғида сурғун қилинган, 1932 йил 17 мартда 2 йил қамоқ жазоси-га ҳўжм қилинган.

Нарзиев Зайдулла — 1880 йили Ара-фон қишлоғида туғилган, чаласавод, партиясиз, Ставропол ўлкаси, Туркман

Шу Бош йўлари

2004 йил мамлакатимиз Президенти томонидан «Меҳр ва мурувват йили» деб эълон қилинган эди. Тўғриси, самимий меҳр-мурувват аслида халқимизга хос хусусиятдир. Оғир-мушаббат-ли, қаттиқ-қаҳатчилик, уруш йилларида ҳам халқимиз ўзидаги бу фаилатни сақлаб қола олган.

«Меҳр ва мурувват йили»га бағишлаб Дилбар ва Тилаб Маҳму-

АКТЁРЛИККА ҚАЙТГУМ БОР

довлар билан биргаликда «Урш шомиди-даги бахт» асарини сахнага олиб чиқ-дик. Шу спектакл таъйёрлиши жараё-нида «Қариялар уйи»да бўлиб, у ерда-ги кексалар тақдирини, ҳаётини ўрган-дик. Ота-онани кексайганда қариялар уйига олиб бориб ташлаш миллатимиз маънавиятига зид ҳол бўлса-да, афсус-ки, гоҳида шундай ҳолатларнинг гувоҳи бўлиб қолаймиз. Қани энди бундай ҳолатларни кўрмасек.

Шу ўринда бир воқеани айтиб ўтмоқчиман. Илгари 12 фоизли заём-чимиз бўларди. Хоразмда шу заём-нинг тақдирини ўтказиш жараёнида «Болалар уйи»га меҳр-мурувват кўрсатайлик десак, шаҳар ҳокими: «Бизда «Болалар уйи» йўқ», деди. Мен шундай ҳаяжон-ланлиб кетдимки, тилим айланмай қолди. Хоразмда етим қолган болаларни оилалар уйларида олиб кетиш, ўз фарзандлари қатори ўстиришар, тарбиялашар экан. Бунини кўриб хоразмликларга ҳурматини янада ошиб кетди. Қани энди юртимизнинг бошқа жойларида ҳам ана шундай аънава давом эти.

Ўтган йил қарияларга, қаровсиз қолганлар, ногирон ва кўзи оғирларга давлат томонидан жуда катта раҳмқўрликлар қилинди. Бу ўз ўрнида давлатимизнинг муруввати бўлиб қолди. Йил жуда чиройли ақунланди. Бу йил инсонлар қалбига сочилиган меҳр-мурувват урғуларини, ўйлайманки, элди отиб ўз мевасини беради.

Янги йилнинг эса «Сихат-саломатлик йили», деб эълон қилинди. Албатта, инсон соғ-саломат бўлса, жамиятга ҳам, оила-сига ҳам фойдаси тегади. Бу йил жамоамизнинг режасидан ташқари, шахсий режаларини ҳам қатта. Олтимки ўшни қарши олишим муносабати билан тўғна деганларидек, қўлимдаги икки-уч асарни сахналаштириб, томошабинларни хурсанд қилиш ниятиданман. Яна Н.Рашидова асари асосида «Усмон Носир» видеофильминини суратла олиб, халқимизга кўрсатишни режалаштирганмиз.

2004 йил оиламиз учун ҳам, иқоимимиз учун ҳам омадли келди. Оиламизда меҳр-мурувватни мустаҳкамлаш мақсадида фарзанд-ларим, набираларим, рафиқам билан бирга республикамизнинг гўзал масканларида дам олдик. Яқинда хавоси тоза Чи-мён тоғ бағридан қайтдик. Гўзал манзарали жойларимиз қўлғимиз менни қувонтирди. Чорвоқ дам олиш маскани ҳам тақсинага са-зовор. Очиги, катта пул сарфлаб чет мамлакатларда дам олган-дан кўра, ўзимизнинг минг бора гўзал жойларда дам олишга нима етсин. Шундай гўзал ўлкада яшаётганимизнинг ўзи бахт.

Ўтган йиллар давомида бир зум бўлиб ҳам мени актёрликка муҳаббат тарқ этгани йўқ. Бу борада яхши ниятларим бор. Эҳти-моли, янги йилда томошабинларни чиройли образлар билан хурсанд қиларман...

Мурат АЗИМОВ, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист

Куй-қўшқин инсон маънавиятини янада бойитишни, уни гўзаллик, муҳаббат, яратув-чилик оламига қорлайди. Қўшқиннинг қуд-рати беҳисоб, у фақат шoir, бастакор ва хонанда-созандининг шахсий ўй-фикрлари-ни эмас, балки халқнинг ўтмиши, бугу-ни ва келажакини ифода этади. Шундай экан, қўшқинчилик санъатининг ютуқ ва кам-чиликларига бефарқ қарамастимиз лозим. Албатта, бу соҳадаги ютуқлар ҳам-мамизни қувонтиради, байратимизга бай-рат қўшади. Камчиликлар эса ўйлантира-ди. Турғи, ютуқлар ҳам эмас, лекин ол-динда қилинадиган ишлар қўп. Энг асо-сийси, эстрада усталари ва ижрочилар бундан буюн миллий оҳангларга йўрил-ган янги куй-қўшқинлар яратишга, махорат-ларини оширишга жиддий киришиллар лозим. Халқимизга ўзбекона, ҳақиқий мил-

ЭСТРАДА САНЪАТИ

лий руҳда яратилган асарлар керак.

7 январ кунин

Зиёвиддин МАНСУР

Толанда Темур шони бор...

ҚАСИДА

Томирида бекнинг қони бор,
Беклик завқин татган миллатим.
Толанда Темур шони бор,
Дони ҳар ён кетган миллатим!
Гоҳ Алпомиш мисли баҳодир,
Гоҳ Муқанна, гоҳ Номоз ботир,
Ғанимларин титратиб зир-зир
Даста баланд ўтган миллатим!
Одам аро бермоқ чун сабоқ,
Юлдузларга термулиб муштоқ,
Сўмас Куёш мисоли порлоқ
Ҳаёлларга ботган миллатим!
Сўз мулкида Навоийнамо
Ҳақон аҳли айлал истило,
Оламшумул улдувур сиймо
Мақомига етган миллатим!
Изи бориб Ҳиндистон қадар,
Мулки бўлиб қаҳқашон қадар,
Заминдан то Осмон қадар
Ёйиқ палак отган миллатим!
Шавкатига муносиб ардоқ,
Тополмасдан бағри бўлиб доғ,
Юрагига тушганда титроқ
Ҳайкал каби қотган миллатим!
Юришларидан мардона юриб,
Оламшумул салтанат куриб,
Сўнғ ўз-ўзи билан от суриб
Ўз-ўзини йитган миллатим...
Юртин этгач «қизиллар» тутқун,
Бошдан ўтгач не-не қаро тун,
Оҳ! Ноилж мурса учун
Қофир урфин тутган миллатим!
Тинглаб «буюк ога» сасини,
Қўсаб она-тил нафасини,
Марҳумларин жанозасини
Пинҳона ўқитган миллатим...
Дуч келса ҳам не-не қиронга
Солиқ қилиб дину иймонга,
Ўзагини сақлаб жаҳонга
Ного таркаб кетган миллатим!
Куйласа дил тугёнларини,
Иларок этмай армонларини,
Усмонларин, Чўлпонларини
Миллатчи, деб айтган миллатим...
Пароканда юртдан бағри хун,
Ўтан аялод пок руҳи учун,
Тарихимиз этсак, деб бутун
Мангу китоб титган миллатим.
Зехни билан қамраб Ер шарин,
Ёритса ҳам зулматлар қағрин,
Баҳоси йўқ олтин конларин
Арзон гаров сотган миллатим.
Фикрин тортар афғон тоғлари,
Лолалари — бағрин доғлари,
Унда ўлғи ўлган чоғлари
Захру заққом ютган миллатим.
Жондан ортиқ суйиб боласин,
Боладан-да севиб даласин,
Бог-роғ этиш учун ўлкасин
Пайкалларда ётган миллатим!
Қуриган қоқ кўксин пайлар-пай
Гўдагига тутган аёлдай,

Тинмай пахта экиб, Оролдай
Денгизин қуритган миллатим!
Ўз қавимга бўлсам, дея теғ
Хузурига талниниб эркинги,
Бу нотанги қисмати минг-минг
Чигригидан ўтган миллатим!
Эзуликни дилга этиб жо,
Ёруғ қунлар келгай, деб илло,
Бағри яро, юраги яро
Бахтин интиқ кутган миллатим!
Ечиб тутқун халқ оёқ-қўлини
Истиқлолга боғлаб бахт йўлини
Ислол даҳо бўлиб ўз элини
Ўйқудан уйғотган миллатим!
Боқсам, Зиё, юрт сўл-соғига,
Ўшаб кетмиш жаннат боғига.
Буюклининг зарвароғига
Номин қайта битган миллатим!

ЙИҒИ

Волидам хотирасига

Шўху шод шалола эканман,
Фоқат завққа вола эканман.
Онажон!
Сиз тирик чоғлари
Элиқда ҳам бола эканман...
Ғамларимни аритган, онам
Тунд дилимни ёритган онам.

Норгул эдим, энкайиб қолдим,
Ғариблардай мунғайиб қолдим.
Сочларимга оқ тушиди, наҳот
Бир кечада кексайиб қолдим.
Ногоҳ етим қолдирган, онам.
Ҳаёлларга тоддирган, онам.

Ҳам отам, ҳам онам эдингиз,
Сунганим — қоям эдингиз.
Балолардан омон асровчи
Қалқоним — ҳимоям эдингиз.
Учарга қўш қанотим, онам
Гўё ҳаёт-мамотим онам.

Фарзанд, дея қуйиб ўтдингиз,
Куйиб-ёниб суйиб ўтдингиз.
Эвоҳ, эвоҳ, ёмонимни ҳам
Яхшиликка йўйиб ўтдингиз.
Иллатларим яширган, онам,
Хислатларим оширган, онам.

Бир кун уйга кеч келган эдим,
Дарвозам берк, оғди ҳўш-эсим.
Ўзим эшик очдим, онажон
Хузуримга чиқмади ҳеч ким...
Йўқлигингиз ҳис қилдим, онам
Йиғлай-йиғлай эзилдим, онам.

Ҳар лаҳза ўрнингиз билингай,
Сизни эслаб бағрим тилингай.
Айтинг, онам, ўзин ризқини
Ким ҳам менга сиздай илингай?
Тенгсиз бойлик — маъданин, онам,
Хаёб бўлган чаманин, онам.

Онам, десам, этим қақшагай,
Кўш синглим-қўш етим қақшагай.
Сиз ўтгандан бўён уйимиз
Яшин урган боққа ўшагай...
Ҳовлимизга қўрк, чирой онам
Кундуз Куёш, тулда Ой, онам.

То, Зиё, бу дунёдадирман,
Аллоҳга илтижодадирман:
Жаннатинга ол, — деб, — онамин
Кеча-кундуз дуодадирман.
Руҳан мени қўловчи, онам,
Эзуликка йўлловчи, онам!

ЭРТАНГИ КҮН

Гоҳида кўнгилга гусса тўлади,
Ҳолинига дўст қуйиб, душман кулади —
Юрагинг ачишар сепилгандек туз:
Эртанги кунимиз яхши бўлади.

Ширин орзуларга солганча кишан,
Бир кунинг кетади беному нишон,
Шунда уфқларга ташлагайсан кўз:
Эртанги кунимиз яхши бўлади.

Гоҳида ҳафталаб қайнамас қозон,
Ёлғонинг нархидан рост бўлар арзон,
Барибир дилингда милт этар бир ҳис:
Эртанги кунимиз яхши бўлади.

Аллоҳга юкиниб яшаган яхши,
У берган лўқмани ошаган яхши,
Ҳасининг олида чўкма сира тиз:
Эртанги кунимиз яхши бўлади.

Ўғилли бўлганда қолгандик шошиб,
Невара тугилди — қайнадик тошиб,
Барибир ҳаммаминга ўғил ёки қиз:
Эртанги кунимиз яхши бўлади.

Ўйлаймиз, чайқалиб кетса-я олам,
Нима қилар деймиз ўша чоқ болам.
Пири қомилларга буражамиз юз:
Эртанги кунимиз яхши бўлади.

Тириксан, танангда ғанимат бу жон,
Томирингда ўйнар совиаман қон.
Кўй бу ташвишларни, эй, дўсти азиз:
Эртанги кунимиз яхши бўлади.

Демағил, Тангрининг эртаси қўлдор,
Бандамиз, мўминимиз, итоғат хўлдор.
Чорлар олисларда ёруғ бир юлдуз:
Эртанги кунимиз яхши бўлади.

КҮНГИМ РИВОЯТИ

Умр хазон босган йўлга ўхшайди,
Бир боқсанг саросар чўлга ўхшайди.

Темур УБАЙДУЛЛО

Чорлар олисларда ёруғ бир юлдуз

Бир боқсанг гўнчага, гулга ўхшайди,
Тонгинг ҳам, шомнинг ҳам ҳикоятини шу.

Яхшию ёмонга баробар мудом —
Оқиллар боғига интилар одам.
Эзулик дилига қўйган борки дом,
Ором, суянчи ҳимояти шу.

Ҳар саҳар турган чоқ тунни ўлдирсанг,
Ҳасад дарахтининг гулини сўлдирсанг,
Чесрандан нур балқиб қўндирсанг,
Кўҳна бу очунинг ҳидояти шу.

Бехуда орзулар ёққан, ёдирган,
Майли Рустам бўлма, тоғни сийдирган,
Бир шёла сув бўл, чанқоқ қондирган,
Яшашнинг табаррук хосияти шу.

Нову насиба деб югурсанг, чопсанг,
Эгингга гоҳи бўз, гоҳ қимҳоб ёпсанг,
Юз йил яшасану битта дўст топсанг,
Аллоҳнинг кўрсатган инояти шу.

Гулқоса тубида асал қўрингай,
Табига ҳар бир кас касал қўрингай.
Елнинг шиври ҳам газал қўрингай —
Меҳри қўнглининг ривояти шу.

ЭПМУРОДГА ЖАВОБЛАРИМ
Гўдак ўйларингни кўп бурайверма,
Ёшимни пеш қилиб гап сурайверма,
Болам-эй, ҳаёлим кўп чувайверма,
Тикансиз, беозор гулни кўрмадим.

Ниҳолни ажратма она тупроқдан,
Беллар адл бўлур, билсанг, белбоғдан,

Зулмат қочар доим нурдан, чироқдан,
Эркини севмайдиган қулни кўрмадим.

Бир дона гул қачон бўлибди гулшан,
Дилингни боғлама, қуйлагин шўх-шан,
Андиша гоҳида бахтинга кишан,
Танга ором берган гулни кўрмадим.

Яхши кун келгай деб тонг қулар хандон
Яхшилик боғига бўлиб чин боғдон.
Қасд қилса чумоли, қуйлагин арслон
Майсани сийпаган дўлни кўрмади.

Бирлашгил набирам, бирлаш, яқдил бўл,
Майлиги ирмоқ бўл, майлиги мовий кўл.
Қавму қариндошдан узмагил ҳеч қўл
Шерни банди қилган қилни кўрмадим.

Мен сенга дилмдан ёрилиб айтдим,
Гоҳи тошиб айтдим, борини айтдим,
Нуррафшон эртанга қорилиб айтдим,
Болажон, ўтинсиз қулни кўрмадим.

КУЗ ЎЛАНЛАРИ
Шамол гўв-гўвга тушиди,
Япроқлар сувга тушиди.
Ҳазонрезини қўриб,
Кўнгли қайғуга тушиди.

Эркаланди осмонлар,
Оқ булутлар — армонлар.
Илашди мезонлар —
Фасли паркўвга тушиди.

Сувга боқсанг тинқидир,
Кўз чехраси — синқидир.

Дил валекин ёниқди,
Назмий туйғуға тушиди.

Қопу қанжак сўкилди,
Боғлардан бол тўкилди,
Шоҳлар хушнуд буккилди,
Ҳосил дув-дувга тушиди.

Оғзин очди чаноқлар,
Ел ялаган яноқлар,
Хирмонлар — оқ нигоҳлар
Айт, ким сулувга тушиди.

Ўфқлар худди зардек,
Ҳаёл ўйнайди пардек,
Табиат сеҳргардек
Юрак гулувга тушиди.

Қулиб қузнинг қузқида,
Туриб қишинг пинқида,
Баҳорнинг илнқида
Қўзим ёдуга тушиди.

Турна айтган қуровми,
Сочлардаги қировми,
Умр саман бедовми
Яна қув-қувга тушиди.

Журналларни вақанга

«Жаҳон адабиёти» журнаlining 2004 йил декабр ойи сони нашрдан чиқди
«Энг буюк романтик» дея таърифланган румин шоири Михай Эминеску (1859-1889) атига 39 йил умр кўрган, ундан қолган адабий мерос бутунги китобхонларни ҳам ҳайрат ва ҳаяжонга солади. М.Эминескунинг бир туркум шеърларини танидиқ шоиримиз Азиз Абдуразақ таржима қилиб, журналхонларга тақдим этган.
Улуғ адбимиз Ойбек таваллудининг юз йиллиги муносабати билан эълон қилинган адабиётшунос олимлардан Наим Каримовнинг «Ойбек чўққиси», Раъно Иброҳимованинг «У яшашда давом этмоқда», Охунжон Сафаровнинг «Ойбекнинг болалар олами» мақолаларини ҳам «Жаҳон адабиёти»нинг шу сонига ўқийсиз.
Журнал яқин ва узок тарих воқеаларига доир гоҳда қизиқарли асарларни мунтазам эълон қилиб келади. Бу сонда сиз 2002 йили Москвадаги «Центрограф» нашриётда босилган Леонид Мленининг «КГБ Давлат Хавфсизлиги органларининг раислари» китобининг бир боби билан танишасиз. Унда собиқ иттифоқ даврининг «сирли» раҳбарларидан бири Юрий Андропов ҳақида ҳикоя қилинади. Ш.Ҳайитов ва Н.Маманазаровнинг «Истиқлолга бахшида умрлар» мақоласида эса тарихшунос Қ.Ражабовнинг «Бухорога қизил армия босқини ва унга қарши кураш» китоби, Қ.Ражабов ва М.Ҳайитовнинг «Туркистон тарихи» (1917—1924-йиллар) ўқув қўланмасининг юзүк ва камчиликлари таҳлил этилган.
Ижодкорни қандай имкониятлар даҳлик мартабасига кўтарадиган? Адабиётшунос Зебо Маҳмудованинг «Ҳеч қачон ечимланмаган жумбоқ» мақоласида ана шу масала атрофида мулоҳаза юритилди.
«Учинчи кўз» ҳақида нимани биласиз? Номаълум учар жисмлар борлигига ишонасизми? Журналнинг ушбу сонига эълон қилинган Лобсанг Рампанинг «Зухрага ташир» рисоли (Х.Валижонова таржимаси) оламнинг бу сир-синаотлари ҳақида сизга қизиқарли маълумот ва таассуротларни тақдим этади.
Журналнинг олдинги сонларида ўқингангиз — Уилки Коллинз қаламига мансуб «Ойтош» романининг сўнги боблари ҳам «Жаҳон адабиёти»нинг декабр ойи сонига эълон қилинган.

«Пешонада бори» номли бу туркум асарларда тасвирланган воқеалар даври — ўтган аср энциклопедияси, мураккабликларидан ҳикоя қилади. Асар автобиографик хусусиятга ҳам эгаки, бу жиҳат бош қаҳрамон Отакул

Худбин, фақат ўзини ўйлайдиган, ҳамма нарса пул билан ҳисоблайдиган, мол-дўна деб ака-ука, қариндошларидан ҳам кечиб юборадиган кимсалар, оз бўлса ҳам, ҳаётда учраб туради.

Яқинда Бухоро шаҳрида бир киши билан танишиб қолдим. Жуда самимий, истараси иссиқ, хушмуомала бу инсон билан анча суҳбатлашдик.

Суҳбатдошим бир неча йил олдин инсти-тутга тугатган, тадбиркорлик билан шуғулланишни, ҳовли-жойи, машинаси борлигини, оиласи ва болалари билан тинч-осойишта ҳаёт кечираётганини айтди. Ака-укаларини сураган эдим, негадир жавоб беришга қийналди.

— Э, акам бор бўлгани билан худди бегонадек, — деб чуқур хўрсинди ва жимиб қолди. Берган саволим учун ўзим ҳам ўнғайсиз аҳволга тушдим.

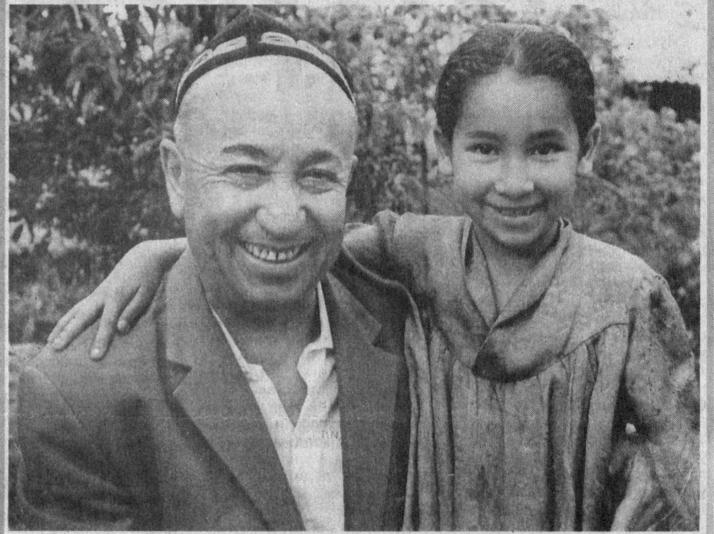
— Баъзан одамлардаги меҳр-оқибатсизлик, ота-онага лоқайдлик, хурматсизлик тўғрисида телекурсативларда қўриб, газеталарда ўқиб, наҳотки, шундай одамлар ҳам бор бўлса, деб хайрон қолар эдим, — дея вазмин оҳангда гап бошлади у пиёладаги чойдан хўлар экан. — Бунини ўша акам, туғишган акам мисолида қўриб, бошимни қаерга уришни билмай қолдим.

Унинг дард-аламга тўла ҳикоясини эшитар эканман, ака-ука ўртасидаги муносабатдан ҳава бўлдим, танимасам ҳам акага нисбатан нафратим ошди. Келинг, унинг изтиробга тўла ҳикоясини бирга эшитайлик.

... Бизлар ота-онандан 4 нафар фарзанд қолдик. Акам, опам, мен ва синглим. Ҳаммамиз оилали, бола-чақалимиз. Раҳматли ота-онамиз бизларни яхши тарбиялашди. Ешиқдан бирор етишмовчиликсиз ўсдик. Ҳаммамиз институтларда ўқидик. Акам институтни тамомлаб шаҳардаги техникумлардан бирини ўқитувчилик қилди. Янгамиз бола-чақа билан бўлиб, уйда ўтириб қолди.

Турмушлари кўп қатори, оддийгина ўтиб борар эди. Мениям топар-тутарим ёмон эмасди. Тадбиркорлик билан шуғулланиб кам бўлмадик. Анча йиллар олдин онажонимиз, кейинроқ падари бузрукворимиз вафот этдилар. Отам раҳматли анча вақт тўшақда ётиб қолди. Акам билан навбатлашиб отамга қарадик. Тун бўйи мижа қоқмай дардманг отамнинг ҳолидан хабардор бўлиш лозим эди. Бир кун эрталаб тон-чойини тайёрлаб ишга кетишимни айтиб, хайрлашаётсам, отам раҳматли «Бугун ҳам ўзинг кел», деб илтижо қилиб қолдилар. Билсам, отам тун бўйи дод-вой деб ётар, акам бўлса нариги уйга кириб ухлаганга эрталаб наридан-бери қараган бўлиб, қаттиқ-қурак гапириб чиқиб кетар экан. Тўшаққа мизланиб қолган бечора отамнинг шу ҳолатини кўз олдимга келтирсам, фарзандлик бурчимни тўлиқ адо этолганимдан афсусланаман.

Отам вафотидан бир кун олдин қийналиб-қийналиб бўлса ҳам, бизларга қараб: «Меҳр-оқибатли бўлинглар, тошбағир бўлманглар. Сен — акасан, акалик қил, укаларингчи ташлаб қўйма, ях-

— Менинг бобом...

«O'g'od, agad va axloq» салии беришни, қандай овутишни билмай лол қолдим. Акам кўз ёшларини артар экан, бутун дард-аламини тўкиб солди. Сўнг: «Бойлик деб элиб-югуриб болаларга эътибор бермай қўйибман. Раҳматли отамга қилган қилмишим болаларимдан қайтапти. Мен аҳмоқ ангангнинг гапига кириб, жигарларим-

ҚАЙТАР ДУНИ

ёхуд ота ўғлини қаргаган эдимиз?

дарлар, отамнинг дўстлари акамга қараб: «Сен отанга ўшаб муруватли бўл, укаларингга бошчилик қил», деган гаплари ҳалигача ёдимда.

Минг афсус, бу гапларни акам тезда унутди. Отамизнинг маърақасидан сўнг ҳаммамиз ўз ишимизга уйнаб кетдик. Акам шу кетганга бизлардан бирор марта хабар олмади. Бу орада акамнинг бир боқиси каттарок ишга кўтарилди. Ўша киши бир кун уни ёнига чақириб: «Хар кеча консепт ёзиб, дарс тайёрлаш жонга тегмадимми? Келинг, бирор ёғли ишга ўтказиб қўйай. Ҳозир имконият бор», дебди. Акам янгамизнинг «Сиз ҳам бошқа эркакларга ўша бирор тузукроқ ишга ўтинг. Ҳозир ҳеч ким маошга қараб ўтирган йўқ. Мен ҳам дўгонларим қатори тузукроқ қийнайсиз», деган таъна-дашномларидан тўлиб турган эканми, боқисининг тақлифига рози бўлиб, катта бир қорхонанинг оғборига мудир бўлди.

Акамнинг сердаромад ишга ўтгани энг аввал янгамни ўзгартирди. Қунора, ҳафтада тикучига қатнайдиган бўлдилар. Ун беш кун-бир ойда бизнига қилиб хол-аҳвол сўраб турадиган эдилар, бундай бордини қолдилар тақа-тақ тўхтади. Таниш-билишларнинг «Янгангиз бунча моддий бўлиб кетибди. Қайси кун кириб танимай қолдим-а?» қабилдаги таънадан баттарроқ кесатикларига нима деб жавоб беришни билмай қолардим. Узок-яқинлардан эшитишимизча, акам янги ҳовли, машина олибди. Майли, омади бор экан, топса топибди-да, харқалай акам-ку, дея юраверай десам, юрагимнинг бир чети хижил: «Акам шунча пулларни қаердан топапти? Эрта-индин бир чатоғи чикмасмикин...»

Пул, бойлик деганлари акамнинг феълيني тамомила ўзгартириб юборди. Бойликка ружу қўйиб фарзандларнинг тарбиясига эътибор бермай қўйди. Минг надоматлар бўлсинки, бу унга жуда қимматга тушди.
Катта ўғли бир гуруҳ безориларга қўшилиб оғир жиноятга қўл урди. Акам уйимга анчагина пул билан келиб: «Укажон, сенинг таниш-билишларинг кўп. Ўғлимга ёрдам бер», деди-лар. Йўқ дедимлар. Таниш-билишларни ўртага қўйиб, жиянимни кўтқариб олдик. Шу воқеадан оғина ўрта-ўтмас, иккинчи жияним гинёҳландликка мубтало бўлди. «Э, укажон, мен бечорамга шу ташвиш етмай турувди ўзи. Уйдаги бор нарсаларни сотиб юборибди, дея беги-олти юз минг сўм қарз ҳам бўлибди», дедим акам розиман йиғлаб юборди. Нима деб та-

Кутмаймиз!

Қишнинг қирчилмада кунларининг бирини Бобомурод ака Даминов тўсатдан кириб келди-да, саломалиқдан сўнг: «Мулла Исроил, янги романимни ҳам бошлавордим. Айрим мушоҳадаларим билан бир дарахшарим келди, келавердим...» деди. Отажон бирон нарса ёзсалар ёки бошласалар шундай — ичларига сиймай қолди.

ИЖОДА ТОПИЛГАН ҚАСР

да учраганимизда отахонни янги асарини битиргани билан табриқладим: «Койил. Пишиқсиз, 90 ёшингиз билан ўзингизни сийлаб-сиз-да. Зўрсиз, оқсоқол!»
Донишмандлардан бири китоб ўқиш, мутлола — бу лаззатли азоб, деган экан. Бу ҳикматнинг маъноси жуда тереан. Ҳўш, китоб ёзишчи, осомикан, дегимиз келадди.
Оқсоқол адбимизнинг ҳикоялари, очерклари, долзарб иқтисодий-ахлоқий мавзуларни кўтариб чиққан публицистикаси, қиссаю романларини ўқинганимизда, ижодий гайратидан хайратга тушамиз. Унинг «Ишонми керак» романи, «Ружора», «Согиниш», «Миллатнинг фаҳри», «Она васияти» номли қиссалари китобхонларга яхши таниш. Айниқса, адиб кейинги 20-25 йил ичида ҳаётининг муҳим томонларини, ёркин манзараларни, ибратли нуқталарини тоғди, сараллади, қалб ва ҳаёлот элагидан ўтказиб, қайта ишлаб, пишиқтиб, ўз ўқувчисига тақдим этди.

Бобомурод Даминовнинг кейинги йилларда ёзишга киришган «Пешонада бори» туркум романини борасида муҳаррирлар, адабиётшунослар, ижодкор ҳамкасблар ўз фикр-мулоҳазаларини айтишди. Биз адбимнинг муҳаррирлар билан бахslashиб, асарларини рўёбга қиришриш учун курашиб, қўлғамалар устида қайта-қайта ишлаб заҳмат чекканига гувоҳ бўлганмиз. Шуларни инобатга олсак, унинг иродасига, қурашчанлигига тан бермаслигининг илоҳий йўқ. Дарҳақиқат, ёзувчи ижодхонаси алоҳида бир дунё эканлиги, ҳар бир китоб ўз тақдир ва қисмати билан тугилиши, ўқувчисининг қўлига етиб боргунга қадар узок заҳматли йўлни босиб ўтишини машҳур ёзувчилар фаолияти тарихидан биламиз.

Бобомурод Даминов романиларда мураккаб давр воқеа-ҳодисалари синқовлик билан кўзатишган, уларда юздан ортиқ қаҳрамон ва персонаж иштирок этади. Уларни бевосита ўзингизга яқин олсиз, сирлашасиз, дўст тутинасиз. Воқеалар эса бир-бирини тадрижий, мантаний тўлдириб боради.

Қамбаров қиёфасида гавдалантирилган. Отакул Камбаровнинг ҳаётдаги прототиби — муаллифининг ўзи. Қаҳрамон ота-онасидан эрта ажралиб қолди, уни давр, меҳнат, ўқиш, муҳит вояга етказди. Қамбаров дорилфунунда тахсил олади, раҳбарлик лавозимларида фаолият кўрсатади, ҳўжаликни бошқаради. Бахтсиз тасодиф тўғайли етти йил тўшақа мизланиб даволанади, қурғиликларга дучор бўлади... Хўллас, давр буронларида суяғи қотган, меҳнати билан эл назарига тушган, тўсиқларни матонат билан бартараф этолган бу қаҳрамон образи ўқувчиларга улкан ибрат намунаси бўла олиши тайин.

ИЖОДА ТОПИЛГАН ҚАСР

Тўғри, романларда етилмаган сюжетлар, ортинча тафсилотлар, боблар бор, қиёмига етмаган жумлалар, жўн гапирборлар ҳам кўзга қалинади. Бироқ бу каби сукурлар асарнинг умумий пафосига, етатки мазмун-мундарижасига путур етказмаган.
Адиб бир суҳбатда «Ижод сизга нима берди?» деган саволга жавобан шундай деди:
— Мен ўзимнинг қадримни ижодда топдим. Адабиёт мени завқли ҳаётга қайтарибгина қолмай, балки тарих, шахс, жамият, эътиқод ва бурч сингари биринчи яхши тарбиялашди. Ешиқдан бирор етишмовчиликсиз ўсдик. Ҳаммамиз институтларда ўқидик. Акам институтни тамомлаб шаҳардаги техникумлардан бирини ўқитувчилик қилди. Янгамиз бола-чақа билан бўлиб, уйда ўтириб қолди.

Дарҳақиқат, бадий ижоднинг машаққати билан бирга жойбаси ҳам беқис.
Ҳозирги адабий жараёни, айниқса, Самарқанднинг қизгин адабий муҳитини отахон ёзувчи Бобомурод Даминовсиз тасаввур қилиш қийин. Атоқли адбимиз Одил Ёқубовнинг қуйидаги эътирофи ҳам бу фикрни тасдиқлайди: «Ёзувчи Бобомурод Даминов публицистикада байроқни баланд кўтарди. Долзарб муаммоларни жасорат билан кўндаланг, қўйишда улук самарқандлик отахон адибада кетди». Марҳум устозимиз профессор Нуриддин Шукров эса унинг илк асари ҳақида фахр билан шундай деганди: «Романда ҳаётдан олинган шундай ҳаққоний тадбирлар борки, улар ҳақида ўйлаганимда, воқеа шундай бўлган, бошқача бўлиши мумкин эмас, дегинг келадди. Асарда воқелик жонли тасвирланган, эсда қоладиган характерлар яратилган.»

Отажон адиб Бобомурод Даминовнинг асарлари қизиқиб билан ўқилаётир. Бугунги кунда ҳам Самарқандда яшаб ижод қилаётган ёзувчилар орасида у киши энг фаоллардан.

Хурматли адбимиз ўзининг табаррук 90 ёшини иж

Дунё адабиёти — туганмас буюк хазина. Ҳар бир халқ, ҳар бир миллат уздан қурби етганича баҳраманд бўлади. XXI асрга келиб биз — ўзбеклар учун аслиятдан таржимани кенг йўлга қўйиш ҳаётий аҳтиёжга, катта заруратга айланади. Шу сабабли ҳам ҳафталигимиз саҳифаларида аслиятдан таржимани қилинган бадиий ва публицистик асарларни тез-тез учратмоқдасиз. "ЎЗАС"нинг бугунги сониде истеъдодли ёш таржимоннинг буюк инглиз ёзувчиси С. Мозиннинг ҳикояси таржимасини ўқийсиз. Саҳифадан жой олган Нобел мукофоти лауреати, улуг француз адиби Албер Камю афоризмлари, япон шеърятининг улмас намуналари ҳам қалбингизга нур олиб киради, тафаккурингизни бойлатади, деган умиддамиз.

Поситано — тепаликда жойлашган хушманзара шаҳар. Кишда бу ердаги уч-тўртта олимгина меҳмонхона аёлу эркак расомларга тўлиб кетади, лекин шаҳарга ёз пайтида келсангиз ҳамма ҳайрат сизники. Тинч ва ораста меҳмонхона айвониде ўтириб тинч билан денгизни томоша қилиш мумкин. Пастда, қирғоқ экиниде макарон, яхна гўшт, янги тутилган балиқ ва муздек мусаллас сотиладиган кичкина ошхона бор.

Август кунларининг бириде ўтиравериб кўнглимга урган Капридан кетиб, уч-тўрт кунни Поситанода ўтказишга қарор қилдим. Ижарага қайиб олиб, шаҳарга қараб сузиб кетдим. Поситанога кеч тушганда етиб бордим. Бир-бир қадам ташлаб тепаликдаги меҳмонхонага чиқа бошладим. Чөмонларнинг икки бакуват италян аёл бошида. Бинога етиб боргач, у ерда бошқа меҳмон ҳам борлигини эшитиб ҳайрон бўлдим. Офицант (исми Жузеппе эди) менинг эски танишларимдан эди. Хоналарга каровчи ходим, ҳаммол, оқсоч ва ошпаз вази-фасини ҳам ўзи бажарарди. Уч ойдан бери меҳмонхонада бир америкалик сениор турганини айтди.

“У рассомми ёки ёзувчи?”, деб сўрадим. “Йўқ, сениор, у жентелмен.”

Кизик-ку. Бу пайтда Поситанога чет элликлар келишмасди. Уч ой шу ерда қолишни хоҳлаган одамни кўз олдимга келтирилмасди. Балки кимдандир беркинши учун келгандир. Ўша йилнинг бошларида жиноятга қўл урган машхур бир банкирнинг қочиб бугун Лондонда гап бўлганди. Бу сирли кимса ўша банкир бўлса-чи, деган фикр ўтиди хаёлимдан. Мен у одам билан оз-моз таниш эдим, шунинг учун ҳам қуришганимизда безовта бўлмас керак, деб ўйландим.

“Сениорни ошхонадан топа-сиз”, деди Жузеппе кўчага чиқаётганимизда. “У доим ўша ерда овқатланади.”

Албатта, мен борганимда у ошхонада йўқ эди. Лекин бир неча дақиқадан сўнг меҳмонхонадаги нотаниш қўшнинг кириб келди ва унинг мен кутган қочқоқ банкир эмаслигини кўриб озгина ўнғайсизланиб қолдим. Ёши анчага бориб қолган, новча, денгиз ёқасида дам олиб қўрайган, хушбичим, чўзинчоқ юзли киши экан. Эғнида очсарик рангли ипақдан тикилган озодагина костюм, шляпаси йўқ эди. Қалта олинган оппоқ сочлари ҳали ҳам анча қалин эди. Очкўнглиги мана-ман деб турган бу одамнинг ўзини тутишида қандайдир жозиба бор эди. У олпитанча столда қарта ва домино ўйнаб ўтирган шу ерликларга бир-бир қараб чиқди-да, кейин мени кўрди. Кўзларида қувонч порлади. Менга яқинлашди.

“Сизни меҳмонхонага ҳозиргина келди, деб эшитдим. Жузеппенинг вақти йўқ экан. Демак, ўзини ўзим таништиришим керак. Бегона одам билан овқатланишга қаршимасмизсиз?”

“Йўқ, албатта. Утиринг.”

У стол тузётган хизматчи аёлга италянчасига жуда чиройли қилиб менинг ўзим билан овқатланмоқчи эканлигимни айтди.

У ажайиб коктейл тайёрлади ва илштаҳамиз очилиб, овқатлана бошладик. Мезбоним ҳазилга уста экан. Тилин бузмай, раво-н гапириши менга ёқди.

“Агар кўп гапириб юборсан, хафа бўлмайсиз”, деди бир оздан кейин. “Уч ойдан бери, мана, биринчи марта менда инглизча гапириш имкони пайдо бўлди. Бу ерда узоқ қолмасангиз керак. Шунинг учун ҳам ичимдаги ҳамма гапларни сизга айтиб оламан энди.”

“Поситанода дам олиш учун уч ой, менинча, кўплик қилади.”

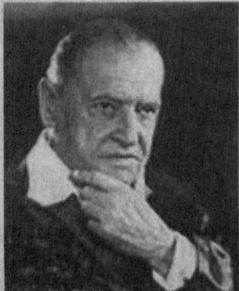
“Менин ижара қайғим бор, чўмиламан, балиқ овлайман. Эҳ, ҳе, қанчадан-қанча китобни ўқиб чиқдим. Бу ерда китобларинг жуда кўп. Хоҳласангиз, сизга ҳам бериб туришим мумкин.”

“Ўқийсиз ўзимдаям нарсалар кўп. Лекин қандай китобларни ўқийшингизни бир кўриб қўйсам ёмон бўлмасди. Бошқаларнинг нима ўқийганини кўриш жуда кизик.”

“Тўри, бундан ташқари, қўлидаги китобига қараб одам ҳақида анча нарса билиб олса бўлади”, деди у.

Сомерсет МОЭМ, инглиз адиби

КИРТОҒОРА

Овқатдан кейин суҳбатимиз яна давом этди. Хамроҳим кўп китоб ўқиган экан. У билан хоҳлаган мавзуда гаплашиш мумкин эди. Рассомлик тўғрисида шу қадар билимдонлик билан гапирдики, танқидчи бўлса керак, деб ўйлаб қолдим. Лекин бироздан сўнг у ўқиган китоблари ҳақида сўзлаб бошлади, мен уни унга гап бўлганди. Бу сирли кимса ўша банкир бўлса-чи, деган фикр ўтиди хаёлимдан. Мен у одам билан оз-моз таниш эдим, шунинг учун ҳам қуришганимизда безовта бўлмас керак, деб ўйландим.

верситет профессори экан, деган хулосага келдим. Исмини сўрадим.

“Барнаби”, деди у. “Бу ном жуда машхур бўлиб кетди”, дедим.

“Йўқ-э, нега энди?”

“Барнаби хоним ҳақида эшитмаганимизсиз? Сизга ҳамморт бўлади.”

“Газеталарда исмига кўзим тушган бўлиши мумкин. У аёлни танишимиз?”

“Ҳа, албатта. Барнаби хоним бутун ўтган мавсум давомида бир-бирдан дабадали ўтиришлар ташкил қилди. Таклиф қилганда бирортасидан қолмади. Ҳамма борди. Биласизми, у жуда ажайиб аёл. Лондонга дам олиш учун келган экан. Лекин уюштирган ўтиришлари, қасам ичиб айтманки, Лондондаги энг эсда қоларли ўтиришлардан бўлди.”

деярли танимайди.”

“Майли, унда хоним ҳақида ўзим гапириб бераман. Барнаби хонимнинг эри маънавий томондан анча етук бўлса ҳам, кўриниши кўполроқ экан. Хонимнинг айтишича, эри банд бўлиб, девкелбат киши, хоҳласа, бир уриб ҳўкиниси кулата оларкан. Уни Аризонада “Бехато урадиган Майк”, деб чақиришаркан.”

“Э Худо! Нега?”

“Биласизми, кўп йиллар аввал ёшлиғида у бир ўқ отиб икита одамни ўлдирди. Барнаби хонимнинг айтишича, у ҳатто хозир ҳам Серкотоғларнинг гарбиде яшайдиган хар қандай эркакдан яхшироқ отаркан. Хонимнинг эри асли қончи бўлса-да, ўз вақти-да қўполроқ қилган, ноқонунчи қурол савдоси билан ҳам шуғулланган экан.”

“Ҳа, ҳақиқий гарблик экан”, деди профессорим кесатгандек алфозда.

“Барнаби хонимнинг эри ҳақида гапириб берган ҳикоялари жуда қизик. Барча ўша гарбойиб одам билан бир марта бўлса ҳам гаплашишни истаган эди, бироқ Барнаби хонимнинг гапига қараганда, у ҳеч қачон ўзининг бепоён даштарлини ташлаб, Лондонга келмас эмиш. Бир-икки йил аввал нефт қониини топибди, ҳозир пулга қўмилиб ётган эмиш. Барнаби хоним эри билан бирга бошларидан кечирган саргузаштларини сўзлаганда, барча меҳмонлар гапларига маҳл бўлиб қолишди. Сочига оқ тушган, ўзи унча чиройли бўлма-са ҳам гўзал либосларни кийиб, кимматбах марваридлар тақдан бу аёлнинг бир вақтлар қончилар кийимини юйиб, уларга овқат тайёрлагани ҳақидаги ҳикояси-

ни эшитганингизда завқланиб кетасиз. Барнаби хонимнинг шаҳодатлар, эчилар, ҳукумат аъзолари-ю, роғроғлар билан бир столда қариндошлардек бемалол гурунглашиб ўтирганини кўриб, уч-тўрт йил аввал шу аёл етишти қончиға овқат пишириб юрганга одамнинг ишонгиси келмайди.”

“Хоним ўқиш ёки ёзишни биларканми?”

“Таклифномаларни, менинча, котибаси ёзган бўлса керак. Лекин ўзи саводсиз эмаслиги аниқ. Бир сафар менга хар кун кеч-қурун қончилар ушлага кетганда ўзини бир соатдан китоб ўқишга мажбур қилганини гапириб берганди.”

“Ажойиб!”

“Лекин Бехато урадиган Майк бойиб, чекларга имзо чекишга тўғри келгандагина исмини ёзишни урганган.”

Тепаликдаги меҳмонхонамизга чикдик ва хайралишимдан аввал эртанги кунни бирга ўтказишга келишиб олдик. Кейинги кунни ҳам чўмилиш, китоб ўқиш, овқатланиш, ухлаш билан мазза қилиб ўтказиб, кечки овқатни ҳам бирга қилдик. Эртаси кунни эрталаб, айвондаги ношутадан сўнг, Барнабиға китобларини кўрсатиш ҳақидаги ваъдасини эсладим.

рибман, “Ҳа.”

“Эй Худо, сиз Бехато урадиган Майкми?”

“Ухшамайми?”

“Кўлиб юбордим.”

“Тўрисиини айтсам, ўхшамайсиз.”

Кулига қараган эдим, Барнаби синиққина жилмайиб уларни яширди.

“Йўқ, сэр, мен ҳеч қачон бир мушт уриб ҳўкиниси ўлдирмаганман.”

Уч-тўрт сония бир-биримизга тикилганча туриб қолдик.

“Хотиним мени кечирмайди энди”, ух тортди Барнаби. “У исмиини ўзгартиришим лозимлигини айтганда, унамаганимдан кейин роса жаҳли чиқувди. Охири вой бўлади, деганди. Мен бўлса уч ой Поситанода беркиншининг ўзи кифоя, деб гапига қулқолмагандим.”

У неғадир жимиб қолди. “Мана энди тасодифан воқиф бўлганингиз бу сирини ҳеч кимга айтманг, деб сизга илтимос қилишдан бошқа иложим йўқ.”

“Курманг, керак бўлса, нариги дунёда ҳам сирингизни ошқор этмайман. Лекин, тўрисиини айтсам, ҳеч тушунмаганман.”

“Аслида, касбим ўқитувчилик, ўттиз йилдан бери хотиним билан бирга Пенсилванияда яшардик. Билмадим, балки мен сизда бетартиб одамга ўхшаб таасирот қолдирганимдан, аммо шунчи айтишим керакки, Барнаби хоним мен билган аёллар орасида энг маданиятлиси. Хуллас, амакивачасининг вафоти-дан сўнг хотинимга жуда катта бойлик мерос тегди. Хотиним жуда-жуда бой аёл. У доим инглиз адабиётини ўқийди. Шунинг учун унинг энг катта орзуси —

Саутгемптонга етиб қолганимизда, Барнаби хоним Ҳерефорд герцоги унинг шарафига зиёфат бераётганини айтди. Герцогиня хотинимни казо-казоларга таништираркан, деб интиқ экан. Албатта, бундай имконият мингтадан битта одамга насиб этади. Мен эса ҳаммасини расво қилишим мумкин эди. Хотиним гапириб берган воқеаларида мени умуман бошқача тасвирлаганини айтди. У пайтда хали Барнаби хоним мени аллақачон Бехато урувчи Майкка айлантириб қўйганини билмасдим.

Лекин кемада эканлигим эсидан чиқиб, кўп нарсалар тўқиганини кўнглим расво бошла-ганди. Қисқаси, у мавқеини мустаҳкамлаб олгунча бирикки ҳафта Парижда яшаб туришимни илтимос қилди. Рози бўлдим. Лондондаги эффартага боришдан қўриқиб Зорбоннада озгина бўлса ҳам иш-лаш мен учун минг марта яхши эди. Шундай қилиб уни Саутгемптонда қолдириб Парижа кетдим. Ҳа, кўн ўтгач, Барнаби хоним орқамдан етиб келди. Оруз қилганидан ҳам катта муваффақиятларга эришганини, бошидан кемираётганлари ўқиган романларидаги воқеалардан минг марта яхшилигини, лекин танишлари мени кўриб қолишса ҳаммаси тугаши мумкинлигини айтди.

Жуда яхши, дедим мен, ундай бўлса Парижда яшайверман. Унга бу фикр ёқмади, менинг шунчалик яқин жойдалигим ва номини билган биронтасини учрашиб қолишимдан қўриқиб тинч юрмаслигини айтди. Вена ёки Римга кетсам-чи, дедим. Бу ҳам ёқмагач, мана шу жойга келдим ва шу ерда жиноятчиға ўхшаб узундан-узқ уч ойдан бери беркинби ётиман.”

“Чап ва ўнғ қўлингизда револьверлардан бирваракайига отиб икита қиморвозни ўлдирганингиз ҳам ёлгон экан-да!”

“Огайни, мен ҳеч қачон қўлимга қурол олмаганман.”

“Мексикалик қарқочларнинг чайлангизга ҳужуми-чи? Ушанда хотинингиз милтиқларни ўқлаб турган экан, сиз бўлса то ҳукумат қўшини ёрдамчи етиб келгунча уч кун ҳужумчи қайтариб тургансиз. Бу ҳам ёлгонми?”

Барнаби жилмайган бўлди. “Бунисини ўзим ҳам эшитман эканман. Хаддан ошириб юборган-а.”

“Нималар деяпсиз? Булар жуда, Ҳерефорд герцоги ва герцогиняси ҳам бил билан бир кемада кетишаётган экан. Йўлга чиққан вақтимизда мен касал эдим, шу сабабли қаятмадан чиқа олмадим. Барнаби хоним эса хоҳлаган ишини қилиш имкониятига эга бўлди. Унинг шезлонги герцогинясини билан ёнма-ён жойлашган экан. Хотиним ҳазил-мутойибага жуда уста. У ўша герцогиня билан суҳбатлашган ва унга битта воқеани айтиб берган. Ҳикоя янада кизикарли чиқиб унча бу нарса ўзимнинг бошимдан ўтган, деб айтган. Бу дарров натижа бериб, герцогиня яна бирор нарса гапириб беришини илтимос қилган. Шундан хотиним яна бир ўйдирганини ўйлаб топган. Хуллас, йигирма тўрт соатдан сўнг хотиним герцог ва герцогиня билан ака-укалардек алоқ-чалоқ бўлиб кетди. Ора-орада қаятмага келиб эришган муваффақиятларини айтиб беради. Ўзим ҳам бу ишга кизикиб қолдим. Қиладиган юмушим йўқ эди. Кутубхонадан Брет-Гарт асарларини келтириб, хотинимга хар хил саргузаштларни ўргатиб турдим.”

Бехитёр пешонамга урдим: “Биз бўлсак, Барнаби хонимни Брет-Гарта киёслаб мақтардик.”

“Саёҳат охирида қаятмадан чиқаман-у хотинимнинг дўстларига аёлим билан уларни шунча вақтдан бери қандай қилиб алдаб келаятганимизни айтиб бераман, уларнинг донг қотиб қолишганини кўриб роса куламан, деб ўйлардим. Лекин рафиқамни билмас эканман. Эртаси кунни,

Япон шеърятини киёфасини биринчи навбатда ҳоқу белгилайди. Бу шеърятини ҳоқуларсиз тасаввур этиш мумкин эмас. Уч мисрадан иборат иҷам ва гўзал жанр бўлган ҳоқу япон миллий рўҳиятини бадиий жиҳатдан муқаммал ифодалашга қодирлиги билан ҳам аҳамиятлидир.

Ҳоқуқда асосан табиат (бахор, ёз, куз, қиш) фасллари, манзаралари ҳақида сўз юритилса-да, ундаги хар бир детал инсон қалби кечинмаларига уйғунлашиб кетганини, шoir қуруқ воқеликни эмас, балки оний туйғунни, шуур оқимини, ўзбекча айтганда, коса тағидаги ним-косани акс эттиришга ҳаракат қилганини кўра-миз. Бу ўринда ҳоқуға хос бўлган икки унсур ярқ этиб кўзга ташланади, яъни лаҳза ва абадийат ёхуд онийлик ва мангулик қалба кўчмоғи, воқелик таасиротидан тугилган кечинма абадийатга муҳрланмоғи лозим. Қиш шунчаки қиш бўлгани ёхуд баҳор фақат чечаклар униб чиққани учун

ДЕРАЗАМДАН БОҚҚАН ОЙ

Япон классик шеърятидан
Кагама СИКО
Сенга ҳавасини келар
илоҳий гўзалликнинг тисмолига айланиб
бандидан чирт узилган, эй, заранг япроғи!

О, заранг япроқлари!
Учаётган қўшларнинг
қанотини қўширасиз!

Далалар бўшаб қолди,
дег узокдан қўринар
турналарнинг тожлари!

Қор гулидаб ёққан тун
элас-элас келди қўчқирини хўрознинг
қўшини ҳовли томондан.

Тақаран КИКАКУ
Мени тошбўрон қилинг!
Гулдаб турган олчаннинг
шоҳини синдириб қўйдим.

Саҳар чоғи тушимда
Онаҳоним келганмиш...
Уни ҳайлаб юборма,
қаккужоним қичқириб.

Жала қуяр тинмайин,
гулларнинг хушбўй атри
ҳаммани маст эттудек,
фақат бундан бебахра
халтадаги қоқ нўҳот.

Галой кетиб борди!
Ёзда ёпиқчиқ унга
ер-у осмон баробар.

Баҳорнинг илк қўшигин
қуйлар булбул новдада
оёғидан осилиб.

Жала қуяр челақлаб,
беҳаётлаб гагиллар
катақлаги ўрдақлар.

Гўё арғимчоқ учар
бананнинг япроғида
миттигинга қурбақа.

Биринчи қор ёғмоқда!
Кўз-кўз қилсам уни мен
тақсимчага солганча!

Чопар менга тутқазди
халдан олдин олчаннинг
қийғос гуллаган шоҳин.

Ой гирдин туман қошлар,
япроқлар орасида ялтираб қўринадил
бўғиёли таққан хира кўзойнак!

Басё УПИМИНИНГ
ЎН ЙИЛЛИГИДА
Ўн йил ўти орадан,
бирок кеча ўлгандек
толлар сояси йиллар.

Эдо шаҳрида
бахорнинг бир кунни ҳам ўтмас
кўнгиноқлар сотимай туриб.

Шариллатиб йиртиллар
нафис ипақ матолар
Этиғой дўқонида...
Ниҳоят, ёз ҳам келди!

Уфқда шом ёдуси,
шоҳқин тинган кўчада
қанот қоқар капалак.

Соябоним тағида
ўз инингдек жон сақла,
ивиб қолган қалдириғоч.

Зил табақа дарвоза
қулфлоглиқ турур қўлдан...
Ой сузар — қаҳратон тун.

Оғир таъна эшитиб,
бошини эгди қизгина
худди оқшом чўккандек.

Мен учун ёққан бу қор
худди пардаини майини
шляпамга илашган.

Қора тунда қорайиб
қўринар музли кўлда
ташландиқ эски қайиқ.

Ҳамма уни ёқтирмас,
у-чи, қасдма-қасд ишар
худди қишки пашпадек.

Мушукка ўлжа бўлган
чигиртканинги шериги.

эмас, табиатдаги хар бир ўзгариш инсон қалбидеги ўзгаришлар, янги-лишлар билан уйғунликда юз бераётганлиги учун ҳам гўзал ва бетак-рордир.

Шу сабабли ҳам Басёнинг шоғир-лари — Кикаку, Рёкан, Масаоки Сики, Кагама Сико, Гонсуй Икэниси, Нодза-во Бантё, Мукай Кёрай каби шоирлар-нинг ҳоқулариде моддият ва рўҳият, лаҳзалик ва мангулик, табиат ва инсон қалби каби мавзулар бирлашиб, аж-ралмас бир бутун олам бўлиб гавда-ланади.

Ўзининг бетакрор миллий хусусият-ларига қарамасдан айнан япон ҳоқу-лари дунёнинг дярли барча тилла-рига таржима қилинган, қўлаб ижод-корларнинг ҳавас ва хайратини уй-отган.

Ҳукмингизга ҳавола этилаётган ҳо-қуларнинг ўзбекча таржимаси ҳам сиз-нинг шеърят ҳақидаги тушунчаларин-гизга янги руҳ бахш этади деган умид-дамиз.

О, бунчалик қайғулар
Узоқ-узоқ зорланиб.

Қаҳратон қишининг қуни! —
хувиллаган далада
қорайган қўриқчилар
қаргаларга қўналга.

РЁКАН
Шамол олиб келди
уям-уям хазонини
ўчоққа ўт ёқсин деб.

Шилиб кетди ўғри ўйда неки бор бўлса,
фақат сени қолдириб
леразамдан боққан ой.

Менинг шеърим шеър эмаслигини
англаб етсанг, шеърят ҳақида
гурунглашаск бўлар сен билан.

Гонсуй ИКЭНИСИ
Тинди куз изирини,
ундан қолгани фақат
олис долгадор саси.

Нодзаво БАНТЁ
Ҳилол олис осмонда,
бу дунёда содиқ дўст
фақат сенсан, бўржон!

Учаётган, ҳей, гошлар!
Сиз ҳам сингиб кетдингиз
қоронғулик қаърига
бахорнинг оқшомида.

Қатор-қатор булутлар
тўғли ойна ардоқлаб
ёғоғида етаклар.

Ёғи дарё.
Кўприқдан эмас, отлар
сувини кечиб ўтади.

Мукай КЁРАЙ
Бу не ҳол бўлди дўстлар?
Олча гулига тикилиб турган
Кишининг белида узун қиличи.

Аттанг, менинг қўлимда
Ҳолсизланиб, дам-бадам,
Ёнарқуртин жон берди.

Кўзларини олар ялтираб
Дарахт, тошлар, барчаси.
Ёмғирдан сўнг иссиқ қуя.

Тог йўлида
Узун-узун ўтлар-ла
Чирмаида қўлларинг.

Масаоки СИКИ
Сен қолсан.
Мен-чи, кетаман.
Икки хил куз иккинчи учун.

Ўргимчакни ўлдириб қўйдим.
Бирдан ёлғиз ҳис қўйдим,
Совуқ тунда ўзимни.

Нокни тозалаяман!
Ширин-шарбат томчисини
Пичоқ тийдида чопар.

Қор оҳиста қўнмоқда
Эски қўлмақда сузган
Япроқ ўрдак бошига.

Чакмоқ тинди ва яна
Шомни алқаб чириллар
Новдадаги чирилдоқ.

Жаббор ЭШОНКУЛ
таржималари.

МЕН ҲЕЧ НАРСАДАН КЎЗ ЮММАСЛИКНИ А

14 январ — Ватан ҳимоячилари куни

Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари-ни ислоҳ қилишнинг асл моҳияти жангчилари-мизда Ватанга муҳаббат ва садоқатни, юксак маънавий фазилатларни тарбиялаш, касбий маҳоратни ошириш, жанговар тайёргарликни таъминлашдан иборат.

Искандар РАХМОН

ҲАРБИЙЛАР АЛИФБОСИ

Ақли расо фарзанднинг Асли бурчи — ҳимоя! Азиз юртни авайлаш, Асраш, бўлмоқ чўнг қоя!

Бўлимнинг бойлиги Баҳодирлар, подирлар! Взвод, гуруҳ бўлишар Ватансавар аскарлар. Вахта, постда туришар Ватанпарвар лашкарлар!

Гарнизонда шахарча, Генерал Бош таркиб бор. Госпитал ва гулзорлар, ... Гард юқтирмас тартиб бор!

Дарҳол қўлга ол қурол, Душмани бос ладилроқ! Елдек елиб юрганнинг Елга учмас ҳаёти. Ерга тегмас елкаси, Елкалоши қаноти.

Жанговарлик, жасурлик Жангчиларга хос хислат. Жасорат-ла жангтоҳда Жанг қилмаслик — жиноят!

Зийрак турар измида, Заковатли мард соқчи! Зарба олар зулдликда Заҳар-заққум айғоқчи!

Иғвогарлик, иблислик Илгаридан бор иллат. Иллат изин қуритар Инсонпарвар, ҳур миллат.

Йиғит боши мард эрса, Йиғит боши ҳам бўлмас! Йўлда юки қолмай, Йўлни топар, кам бўлмас!

Кичик сержант — командир, Курсантларга қўмақдош. Камарбаста эрта-кеч, Касболошу қуролдош.

Лаёқатли бўлса ким, Лавозимга лойиқдир.

“Лаббай!” дейиш сардорга, Лаб-даханга боғлиқдир.

Муқаддас бурча — Ватани Матонат-ла асрамоқ! Мустақил юрт — жон-тани Маҳорат-ла асрамоқ!

Нонтепкилик, нодонлик, Наркобизнес — иллатдир. Норгул йиғит мард бўлар. Номард эса, хас, гардир.

Она-юрт деб қуну тун, Осонмас сафда турмоқ. Озодлик майдонида Отоҳ бўлиб, от сурмоқ!

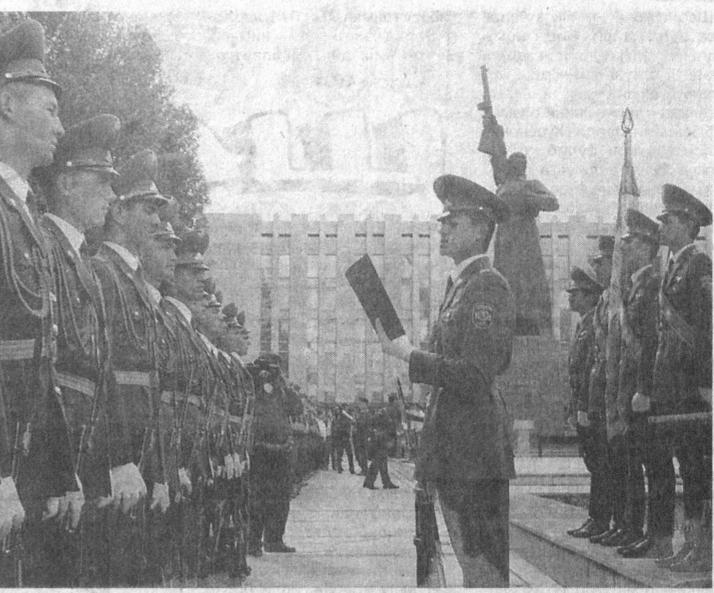
“Писмиқ киши панада” Палид, пастқам, кир жойда. Пала-партиш иш бўлмас, Патрул бўлган ҳар жойда!

Разведкачи росмана Разм солар ҳар ёққа! Разилора режанинг Расмин олар илмоққа!

Сафарда ҳам, сафда ҳам Снарядда, спортда, Садоқатли сафдошлар, Снайпердек ҳурматда!

Терроризм — таҳдидир Тараққиёт, тинчликка! Тревога — турткидир, Тезкор тайёргарликка!

Узун-қисқа кун-туллар, Узоқ-яқин йўлларда, Умид қўзи эл-юртнинг Удли-шудли қўларда!

Фавқулодда ҳолатда Фаол бўлса ҳар инсон! Хонавайрон бўлар халқ Халоскори бўлмас! Хавфу хатар, офатдан Холи, нари бўлмас!

Цемент каби мустақкам, Пиферблатдай изчил. — Центр, уэр, Марказдан Циркуляр бор, қабул қил!

Чайир, чаққон чин аскар, Чайнашлини кўрмас хуш. Чақмоқ чақнар изилан, Чала-чудла қилмас иш!

Шартномавий хизматнинг Шароити, шарти шув! Шартни бузмас эр киши, Шер юраги этмас шув!

Эгарланган тойчоқдай Экипажда йиғитлар! Энг балаанда, тўққилда Элли эркак, бургутлар!

Юзи бўлган, юрт ўғли Юракларда шайиди! Юзи бўлмас ҳеч шувуи, Юздан ошиб ошайди!

Яхши номи қолажак, Яшас ким элим деб! Яқдл ботир лашкардек Яловим — жон-дилим деб!

Ўзига бек ўзбекимиз, Ўзбекининг юз-қўзимиз! Ҳ-у-т-о-ло-в-дан асраймиз, Ҳ-у-з-у-й-имиз ўзимиз!

Қалға бўлар мустақкам, Кўрғон яшар тинч, омон, Қуролимас, қалбини Қалқон қилса, қиз, ўғлон!

Фофил бўлмас чин аскар, Фолибона қилар жанг. Файрат жўшиб қонда, Фаним ҳолин қилар танг!

Ҳарбий ислоҳ — зарурат, Ҳаётимиз мактаби. Ҳарбий, касбий куч-қудрат Ҳимоянинг талаби.

Боши иккинчи бетда. Абдуллаев Солиҳон — 1931 йили Қўқонда туғилган, ўзбек, партиясиз, 1950 йил 14 ноябрда Самарда хибсага олинган, 1951 йил 21 февралда лагер суди жиноят кодексининг 58-14 моддаси билан 10 йил муддатга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилинган, 1991 йил 18 октябрда реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

Алимов Оталик — Фарғона области, Моёлов райони, Учқўрғон қишлоғида 1921 йили туғилган, ўзбек, 4 синфни ва 3 олий агротехник курсини тугатган, сапёрлар ротасида қизил аскар, Омскда 1942 йил 25 октябрда хибсага олинган. Учқи бригадаси 151-бўлим ҳарбий трибунали РСФСР жиноят кодексининг 19 моддаси, 58-1 «б», 58-10, 2-банд моддалари билан айб-лаб, олий жазо — отувга ҳукм қилган, ҳукми 1942 йил 5 декабрда ижро этилган, 1997 йил 9 июлда реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

Алманиязов Мадийрқози — 1859 йили Қоракўрсақнинг Қўнғирот туманидаги 1-овулда туғилган, ўзбек, 1930 йил 20 мартда хибсага олинган, ОГПУнинг Қоракўрсақ АССРдаги вақилиги қошидаги «учлик» уни 58-10 модда бўйича 3 йилга сурғун қилган, 1989 йил октябрда реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

Ахмедов Шокиржон — 1917 йили Мархамат районидagi Русское селода туғилган, ўзбек, Горький шаҳрида ички ишлар бўлимида қорувчи бўлиб ишлаган. 58-11 модда билан 2 йил 5 ойга ҳукм қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

Ашурбоев Ибодулла Разметович — 1894 йили Ўзбекистонда туғилган, ўзбек, Селимжон райони Норск посёлокисидagi колонияда ўт ёқувчи, НКВДнинг Узоқ Шарк ўлкаси бўйича бошқармаси хузуридаги «учлик» уни 1937 йил 31 декабрда отувга ҳукм қилган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

Ашуров Оқил — 1910 йили Самарқандда туғилган, 1935 йил 15 сентябрда Самарқандда хибсага олинган, НКВДнинг Магадан бўйича бошқармаси хузуридаги «учлик» уни 1937 йил 15 сентябрда отувга ҳукм қилган, ҳукми 1937 йил 29 октябрда ижро этилган, 1999 йил августда реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

ТАРБИЙЛАТ АДАБИ САҲИФАЛАРИ

Кори Мухаммад Расул 1931 йили Каттакўрғондан Шимолий Кавказга сурғун қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

Муаллифлар Николо-Александровска

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

1930 йил 30 октябрда 58-7 модда билан 3 йил қонлагерга сурғун қилган. Боротов Жўра — 1919 йили Жарқўрғон райони, Қоракўрсақ қишлоғида туғилган, ўзбек, 1939 йилдан 1944 йилгача армияда хизмат қилган, 49-армия ҳарбий трибунали уни 58-11 модданинг «б» банди билан 10 йилга меҳнат тўзатуви лагерига сурғун қилган, 1955 йил 23 апрелда Ёқусти АССР давлат хавфсизлик комитети томонидан (ДХК) реабилитация қилинган.

Шарифжоннинг ичига чирок ёқса ёришмайди. Бир гапдан қолганида олам гулистон эди-ю, лекин тўғриқўллик, чўрткесарлиги бунга изн бермади. Алами Уроқчадан: унинг ёнини оламан деб бошлиги Мардон Хусенович билан тескари бўлиб қолди. Уроқча бўлса андишага бориб ўтирадиганлардан эмас, эртасигаёқ Мардон Хусенович билан апоқ-чапоқ бўлиб кетди. Шарифжон эса юзи шувут кишидек елка қисиб юрибди. Унинг наздида Уроқча — қора мушук: Шарифжон билан бошлик ўртасидан кесиб ўтдию энди ҳеч нарса бўлмагандек кекириб юрибди.

Режа бўлимидаги Бобўсин ака пенсага кетса, ўрнига Шарифжон бўлим бошлиги бўлади, деб юришувди. Мардон Хусенович билан терс бўлиб қолиши эса бу гапларни чиппака чиқариб қўйди.

— Уроқчанинг шашти баланд, хойнаҳой бўлимга шу бошлик бўлади-ёв, — деган гап Шарифжонга малол келди. — Яна ким билан терс бўлиб қолиши эса бу гапларни чиппака чиқариб қўйди.

Шарифжоннинг кўксига оғриқ пайдо бўлди. Аста-секин баданни кемираётган бу оғриқни ҳеч кимга айта олмасди. Юриш туришида ҳаловат йўқолди. Оғриқнинг зўриданми, кундан-кунга ранги синиқиб, кўзлари кирта ёрди. Бўлар-бўлмагасга асабийлашадиган, кечиккан кишининг совуғидан гаплари ҳам хунук эшитиладиган бўлди. Уйдагиларни-ку кўз очиргани қўймайди.

— Дадаси, — деди хотини Лобар бу холдан тоқати тоқ бўлиб, — сизга нима бўлган ўзи? Мен-ку дўку пичинларингизга кўни-

қиб қолганман. Охи бу болаларга зарда қилганингиз нимаси! Бирор нимадан сиқилаётган

Илҳом ЗОЙИР

ШАКАР

бўсангиз, мана менга айтинг, кўнглингиз ёзилди. Ҳамма нарсани ичингизга ютаверсангиз, ўзингиз ўзингиз еб қўясиз-ку, биродар!

Шарифжон бир сасиб бермоқчи бўлдию, яна шаштидан қайтди. Уйлаб қараса, хотинининг гапида жон бор-да, хай! «Ўзингга ўзинг қилдингми, айбни бировга тўнкама!»

— Бошлик билан орамиз бузилиб қолди, — деди Шарифжон чуқур бир сўлиш олиб. — У ёққа ўтсам ўпоқ, бу ёққа ўтсам сўпоқ дейди, айб кидиргани кидирган. Хотинлар гапга тез хулоса ясади.

— Эй, ўнта панжангизда ўнта хунарингиз бор! — деди Лобар чўрт кесиб. — Кўчада қолиб кетмайсиз. Бўшанг, жон халос, бетини кўрмайсиз!

Шарифжон сермулоҳазали эмасми, шайтонга ҳай берди. — Нималар деяпсан, мен ўз ишимни яхши кўраман. Ундан кейин дарахт бир жойда кўкаради.

Шарифжон чуқур хаёлга берилди. Олманинг бир палласи эса еса, иккинчи палласи ҳам озор чекади.

— Биламан, — деди хотин ўзича бир нималарни чамалаб. — Сиз ирим-сиримга ишонмайсиз.

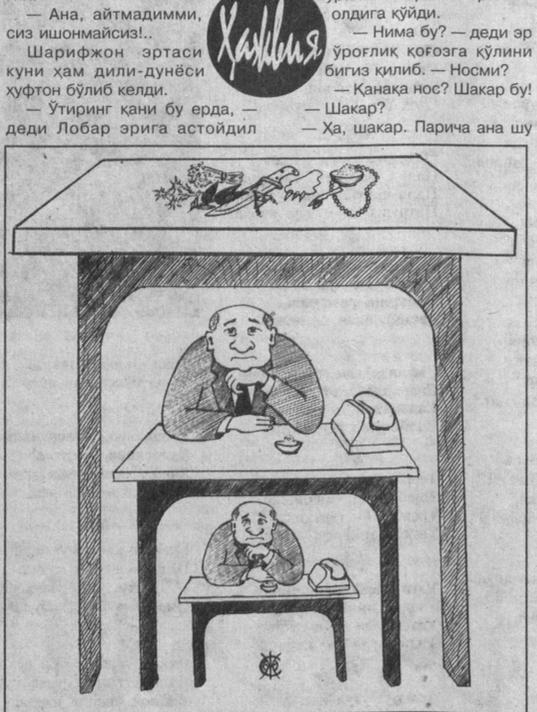
— Ишонганимда нима ўзгаради? — Ўзгаради-да, — деди хотин

эрининг мойиллигини сезиб. — Уша казо-казоларингиз борадиган Паричани менам биламан. Ушанга бориб дуои хайр ўқитиб келсам, йўлингиз очилиб кетар-

ачинган бўлиб. — Мен айтган жойимга бориб келдим. — Хўш, нима бўлибди шунга? — деди Шарифжон хотини амал-тақал қилиб ёқиб келган

миди. — Қўйсанг-чи, шу ишингиз. — Ана, айтмадимми, сиз ишонмайсиз!.. Шарифжон эртаси кунни ҳам дили-дунёси хуфтон бўлиб келди. — Утиринг қани бу ерда, — деди Лобар эрига астойдил

умид шабини ўчирмоқчи бўлиб. Хотин кичкина қоғозга ўралган нарсани эрининг олдига қўйди. — Нима бу? — деди эр ўроғлик қоғозга кўлини бигиз қилиб. — Носми? — Қанақа нос? Шакар бу! — Шакар? — Ха, шакар. Парича ана шу

"YOKI" uchog'ini o'quruх "SIMPLITSISSIMUS" masъuliyati cheklangan jamiyati

→ **Адабиёт**
→ **Социология**
→ **Фалсафа**
→ **Психология**

...йўналишлари бўйича жаҳон халқларининг машҳур илмий-бадиий асарларини ўзбек тилига ўгириш ва нашр этиш лойиҳаси устида иш бошланди.

Таржимонлар, муҳаррирлар, мусаввирлар ва адабиётшуносларни ҳамкорликка таклиф этамиз (қалам ҳақи кафолатланади).

Мурожаат учун телефонлар: (+998 3712) 54-12-29, 55-79-68

Холиқназар ХОЛНИЁЗ
ИЛҲОМ

Ёлғончи дунёда, Худо, бер нажот, Мардга зор, номардга хор этма мени. Яхшию ёмонга бирдай бу ҳаёт, Лек ёмонлар ичра бор этма мени.

Осойишта яшан ҳаловатидан Тақдир экан, нетай, бебаҳра қолдим. Баднаф ташвишларнинг маломатидан Кутула олмасдан ҳаётда толдим.

Бировлар мададга муҳтож чоғида, Қўлимдан келганча бергайман мадал. Наҳол кўкармайди бахил боғида, Сихийнинг ҳиммати эрур беғадда.

Яхшилик қилмоқлик менинг учун фарз, Эрурман гуноҳсиз гуноҳкор одам.

Ҳеч вақт ишончига кетмагандир дарз, Бировдан алданиб қолсам ҳам худум.

БУЛБУЛ ТАРК АЙЛАМАС...
Замин жилмаяди, осмон мусаффо, Қуёш айланади, дунё нурафшон. Ҳаётда бахт-иқбол, умрда сафо, Гулшанда сайрайди булбул хушидхон.

Баъзан қириб қолар бемаҳал дайдиб, Булбул мадҳ айлаган гулшанга шамол. Истар булбул кетса аливдо айтиб, Шамол гулистонни айласа қамал.

Шамол, уринмагин овора бўлиб, Топтай олмагайсан гулшан шайини. Оломассан боғнинг юрагин юлиб, Булбул тарк айламас ўз ошёнини.

Бу аччиқ етимлик қисмати ўтар... Гамнинг аёзиди бўлмаган қарахт. Бу азоб, хўрлиқ кулфатлар тугар, Заъфарон барглари тўққандай дарахт.

Ёш ўтиб сағирлик тақдир тугар... Боғларнинг бағридан кетган қабр қор.

Тарбиянинг усуллари, воситалари кўп. Ана шундай воситалардан бири китобдир. Бола руҳиятига кириб келишига эришган нарса

Ерга умид билан қадалган ҳар бир ниҳол парварига муҳтобчалик тез ва осон, самарали таъсир этадиган нарса

«Жажжи табассум» номли мўъжаз китобчалари, Шойрининг тўпلامларини вараклар, унинг адабий қарамонлари қувноқлиги ва зукколигига беҳтиёр қойил қолади. Бу асар, самимий сатрлар бир ўқиниб қўйилган жой олади, ҳузур қиласиз. Сўзимнинг исботи сифатида ушбу шеърни мисол келтираман:

Мимий ёзишга интилиши, ўқувчиларни ёзганларига ишонтири биллишидир. Муаллифнинг энди ёзилажак шеърлари, улар ҳозир кувноқ, хоҳ маънос руҳда бўлсин, «Шамол» номли шеърни сингари ўқувчини уйлашга, фикрлашга ундайдиган бўлишини истардим:

Тиним билмай туну кун Шахар, қишлоқ кезаман. Гоҳ бўронга айлиниб, Гоҳи секин эсаман. Қолмади мен кўрмаган Бирон ўлка, бирон юрт. Манзаралар кўз олар, Қилиб бўлмас ҳеч унут. Бироқ ҳанас қилмангиз, Дилда гам кўп, олай тан. Она юртим йўқ менинг, Тута олмадиз ватан.

Шойрининг «Жажжи табассум» номли китобида болаларнинг севимли ижодкори Турсунбой Адашбоев муҳаррирлик қилган. 2000 нухсида чоп этилган бу китобнинг, гарчи баъзи имловий хатолар, жузъий камчиликлар, қиёмига елмаган машқлардан хоти бўлмаса-да, 2004 йили болалар ҳукмига ҳавола этилган яхши китоблардан бири сифатида баҳолаш мумкин.

Абдурахмон АКБАР

ЖАЖЖИ ТАБАССУМ

бўлмаса керак. Олдий мутолаанинг ўзиёқ уни меҳнатсеварликка, сабр-тоқатли бўлишга, мақсад сари собитқадамлик билан интилишга қўрайди. Ҳа, болаҳонларимизни бадиий китоблар билан қанча эрта ошно қила оласак, уларнинг руҳияти шунчалар покиза, мусаффо бўлади. Мухими, вақтлари беҳуда ўтмайди.

Афсуски, кейинги пайларда болалар учун китоблар оз нашр этилмоқда. Уларнинг адади ҳам кўнглини қувонтирадиган даражада эмас. Бирок шуни алоҳида таъкидлаб ўтишни истардим: дилга таскин берадиган, кўнглига умид чироқларини ёқадиган, болаларбоп китобчаларнинг оз нухсида бўлса-да чоп этилиб келинаётганига шукр қилмаслик ҳам инсофдан эмас. Мен ана шундай китобчалардан иккитасини таъкидлаб ўтишни истардим. Булар ҳазораслиқ ижодкор муаллим Қўзи Исмоилнинг «Сирли ёмғир» ва

тож бўлади. Чунки у ўз номи билан ниҳол, қайдақ эгсангиз, ўша ёққа эгилди. Фарзандларимиз ҳам мисоли бир ниҳол. Уларга қанча кўп эътибор қаратсак, таълим-тарбия берсак, шунча тез биз орзу қилгандек фозил ва қомил инсонлар бўлиб етишадилар.

«Жажжи табассум» номли мўъжаз китобчалари, Шойрининг тўпلامларини вараклар, унинг адабий қарамонлари қувноқлиги ва зукколигига беҳтиёр қойил қолади. Бу асар, самимий сатрлар бир ўқиниб қўйилган жой олади, ҳузур қиласиз. Сўзимнинг исботи сифатида ушбу шеърни мисол келтираман:

Мимий ёзишга интилиши, ўқувчиларни ёзганларига ишонтири биллишидир. Муаллифнинг энди ёзилажак шеърлари, улар ҳозир кувноқ, хоҳ маънос руҳда бўлсин, «Шамол» номли шеърни сингари ўқувчини уйлашга, фикрлашга ундайдиган бўлишини истардим:

Тиним билмай туну кун Шахар, қишлоқ кезаман. Гоҳ бўронга айлиниб, Гоҳи секин эсаман. Қолмади мен кўрмаган Бирон ўлка, бирон юрт. Манзаралар кўз олар, Қилиб бўлмас ҳеч унут. Бироқ ҳанас қилмангиз, Дилда гам кўп, олай тан. Она юртим йўқ менинг, Тута олмадиз ватан.

Шойрининг «Жажжи табассум» номли китобида болаларнинг севимли ижодкори Турсунбой Адашбоев муҳаррирлик қилган. 2000 нухсида чоп этилган бу китобнинг, гарчи баъзи имловий хатолар, жузъий камчиликлар, қиёмига елмаган машқлардан хоти бўлмаса-да, 2004 йили болалар ҳукмига ҳавола этилган яхши китоблардан бири сифатида баҳолаш мумкин.

Абдурахмон АКБАР

Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлиги «Ўзбектеатр» ижодий ишлаб-чиқариш бирылашмаси, Театр ижодкорлари уюшмаси Республика кўнглик театри актёри, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Муниса Игамназаровага отаси

Фулмонжон НАЗАРОВнинг вафоти муносабати билан чуқур таззия изхор қилади.

— Иш жиддийга ўхшайди. Қани, ичкарига кир-чи! Сен билан гаплашиб олмасам бўлмайди. Шарифжон гуноҳ устида қўлга тушгандек қизарди, бўзарди. Ноилож бошлиқнинг хонасига кирди.

— Шакарни нима қилмоқчи эдинг? — зуғумга олди бошлик. — Ниятинг нима эди ўзи? — Ҳеч қанақа ниятим йўқ, — деди Шарифжон қўлидаги намланаётган шакарга қараб. — Шунчаки чўнтагимга қаердан-дир келиб қолибди-да, шуни...

— Яширма, ниятингни очик айтивер... Шарифжон энди оғиз жуфт-ламоқчи эди, Мардон Хусенович аксириб юборди. — Соғ бўлинг, — деди Шарифжон шоша-пиша. — Ра-рах... — аксириш яна тақорланди, — мат!

Мардон Хусенович лаб-лунжини артаман деб чўнтагидан даструмолча чиқарган эди, даструмолча қаттидаги шакар стол устига сочилиб кетди. У ҳеч нарса бўлмагандек столдан шакарни кафтга сиқиб олиб, бошлик билан кўришди.

— Қўлингиз нима? — деди Мардон Хусенович шакарни ўнг қўлига ишора қилиб. — Менин эшигим олдида нима қиласан? — Ҳеч нима, — Шарифжон каловлашиб қолди. — Шунчаки чўнтагимга қўл солсам... — Чўнтагингизда нима бор экан? — Шакар, — деди Шарифжон чап қўли кафтини очиб кўрсатаркан. — А-ха, — деди Мардон Хусенович пастки лабини тишлаб.

— Иш жиддийга ўхшайди. Қани, ичкарига кир-чи! Сен билан гаплашиб олмасам бўлмайди. Шарифжон гуноҳ устида қўлга тушгандек қизарди, бўзарди. Ноилож бошлиқнинг хонасига кирди.

— Шакарни нима қилмоқчи эдинг? — зуғумга олди бошлик. — Ниятинг нима эди ўзи? — Ҳеч қанақа ниятим йўқ, — деди Шарифжон қўлидаги намланаётган шакарга қараб. — Шунчаки чўнтагимга қаердан-дир келиб қолибди-да, шуни...

— Яширма, ниятингни очик айтивер... Шарифжон энди оғиз жуфт-ламоқчи эди, Мардон Хусенович аксириб юборди. — Соғ бўлинг, — деди Шарифжон шоша-пиша. — Ра-рах... — аксириш яна тақорланди, — мат!

Мардон Хусенович лаб-лунжини артаман деб чўнтагидан даструмолча чиқарган эди, даструмолча қаттидаги шакар стол устига сочилиб кетди. У ҳеч нарса бўлмагандек столдан шакарни кафтга сиқиб олиб, бошлик билан кўришди.

— Қўлингиз нима? — деди Мардон Хусенович шакарни ўнг қўлига ишора қилиб. — Менин эшигим олдида нима қиласан? — Ҳеч нима, — Шарифжон каловлашиб қолди. — Шунчаки чўнтагимга қўл солсам... — Чўнтагингизда нима бор экан? — Шакар, — деди Шарифжон чап қўли кафтини очиб кўрсатаркан. — А-ха, — деди Мардон Хусенович пастки лабини тишлаб.

— Мен ҳозир шошиб турибман, — деди бошлик ўрнидан шахт билан тураркан. — Катта чақирган, бормасам бўлмайди. Шу кунларда гапимиз гапимизга қовушмай юрибди. — У чап қўлидаги шакарни ўнг қўлига шопирди. — Мен бу шакарни каттагина йўлига сочиб келай, сенинг шакаринг масаласида келганимдан кейин бафурга гаплашамиз. Энди, қани, бор ишингиз...

Шарифжон йўлакча чиқиб, қараса, азбаройи хижолатпазликдан терлаб кетган кафтида шакар шира боғлаб ётибди.

ПАУЛО КОЗЛОНИНГ ЭЪТИРОФИ

Машҳур адиб ўз асарлари билан одамларга қандай муҳим гапларни айтмоқчи бўлган? Тўрт марта уйлانган ёзувчи муҳаббат ҳақида нима дейди? «Достоевский — даҳо», деганида у нимани назарда тутайди? «Труд» газетасида эълон қилинган суҳбатда Пауло Козло шу каби саволларга жавоб беради.

«Менинг «Алхимёгар» асаримда чўпон бола ўзининг хазирасини қидириб Миср эҳромларига йўл олади. У узоқ йўл юради, охир-оқибат хазиранинг топади ва ўзигини англайди, — дейди адиб. — Бирок мен китобларим одамларни нимагадир ўргатади, деб ўйламайман... Умуман, китоб каталогатор, ҳолос, у одамларга ўзлари аллақачон билган нарсаларни эслашга ёрдам беради. Биз тимсоллар оламида ашайимиз. Бизнинг ҳаётимиз — тимсол. Аниқ мақсадни кўзлаб ҳаракат қилсангиз сиз тимсолларнинг сирли моҳиятини ола оласиз. Ҳатто, айтиш мумкин, уларни хотиранингизда тиклайсиз. Мен ўзининг китобларимда кўпчилик одамлар инча тан олгилари келмаган нарсалар ҳақида сўз юритаман».

Ёзувчининг эътирофига, у ўз қалбининг эҳтиёжларига жавоб берадиган китобларни севиб ўқиркан. «Китобларимни ўқиб, ўзининг аҳолидан қоникмай тушкун қайфиятга тушган кишига мен: «Ишон, сен ёлғиз эмассан! Сен қабиляр кўпчилиги. Ўзининг орузунг ёки мақсадингни эсла ва уни дилингга маҳкам тутиб ўз йўлингга дадил боравер. Чунки фақат шундай қилганимда нимагадир эришасан», дейман».

Пауло Козло тўрт марта уйлانган. Шунинг эслатиб муҳбирнинг киши ўз умри мобайнида неча марта ҳақиқий севги туйғусини кечиргани мумкин, деган саволига адиб қўлидаги жавоб қилди: «Бу хийла мураккаб савол... Мен учун севги доим сирли ҳодиса... Янгидан севганимда ўтган муҳаббат кечинмаларидан ҳеч нима оломмайман. Биз Кристина билан 22 йилдан бери биргамиз, у менинг тўртинчи хотиним. Умид қилмаганим, умримнинг охиригача у мен билан бирга бўлади. Бу борада менинг билганим, ишонганим шу, ҳолос...»

«Сиз рус адабиётини қизиқиб ўқийсизми?» деган саволга жавобан Пауло Козло рус адабиёти жуда улкан адабиёт, дея таъкидлайди: «Бу яхлит бир минтақа, океан, нимасини айтасиз?! Достоевский — даҳо, у менга жуда кучли таъсир кўрсатган. Айниқса, унинг гаройиб «Улик уйдан хатлар» асари. Яна «Ака-ука Карамасовлар», «Жинот ва жазо» романлари... Уларни гапириб бериш қийин — ўқиб керак. Мен яна Тургеневни, Толстойни яхши кўраман...»

Одам ўзигини англаб етмоғи учун нима қилиши керак деган саволга адиб ўзининг ҳаётий тажрибаларидан келиб чиқиб шундай жавоб беради: «Мен олдий одамлар қатори ҳар кун иш борадим, қилиш лозим бўлган ишларни қилардим, бу ишларга менда умуман иштиёқ йўқ эди, улар мен учун муҳим эмас эди. Бирок бир кунни ўзимга: «Пауло, тўхта! Кел, ўзини иштиёқ сезган, муҳим деб ҳисоблаган иш билан шуғулан-чи», дедим. Шундай қилиб ёзувчи бўлди. Бор гап шу, Қўрқув ва ҳавотир мени тарқ этмади. Бирок бир нарсада мени айблаб бўлмайди — мен ҳеч қачон кўрок бўлмаганман. Агар бирор нарсага қарор қилган бўлсам, албатта, ҳаракатга тушганман! Мен ўзим учун муҳим, деб ҳисоблаган нарсаларга вақт сарфлашни тўхтадиган ва қилиниши шарт бўлган ишларгагина иштирдим».

Ёзувчи сўзга бой бўлиши ва унинг сўз захирасида турган тўп-туман маъноларни англададиган сўзлар бисёр. Пауло Козло шу сўзлар ичига «агар» сўзини тўшунмаслигига ургиб бериб, «агар» — жуда ҳафли сўз эканини айтди: «Чунки бу сўз одамни қувонтиратди. Уни бошқа имкониятлар ҳақида ўйлашга мажбур қилади. Сен ўз танловингизда қатъи бўлишинг, бошқа нарсаларни унуттириш ва танловинг — энг тўғри танлов эканига ишоншинг керак».

Асарлари китобхўнга қурашиб яшаш иштиёқини сингирдираган ёзувчилар қатори П.Козло ҳам инсоннинг бахтини унинг омадида эмас, балки тўғри қарорга кела билишида ва шу қароридан қатъи тарзда ўз тақдир йўлидан бора билишида кўради. «Иланишлар ҳаммаша яхши муқаддимадан, яхшиликнинг белги беришидан бошланади, бироқ, агар Яратганнинг инояти қадрларини қабул этилмаса, лаянат бўлиб қалайди», дейди адиб.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси, «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетаси жамоаси «Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси бош директори Бобур Алимовга акиси

Фикрат АЛИМОВнинг вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

Маннон Уйғур номидаги Тошкент давлат санъат институти жамоаси «Саҳна ҳаракати» кафедраси доценти, Ўзбекистон санъат арбоби Шокир Аҳмедовга акиси

Рустам АХМЕДОВнинг вафоти муносабати билан чуқур таззия изхор этади.

Маданият ва спорт ишлари вазирлиги Ўзбекистон халқ артисти Насиба Абдуллаевага падари бузруквори

Мелик ЯРМУХАММЕДОВнинг вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик изхор этади.

МУАССИСЛАР: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАДАНИЯТ ВА СПОРТ ИШЛАРИ ВАЗИРЛИГИ, ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР УЮШМАСИ

НОШИР: «ШАРҚ» НАШРИЁТ-МАТБАА АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ

ХОМШИ: «МАТБУОТ ТАРҚАТУВЧИ» АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

Манзилмиз: Тошкент — 700083, Матбуотчилар кўчаси, 32
Қабулхона — 133-52-91, котибият — 136-56-48

Танқид ва адабиётшунослик бўлими: 136-56-50
Ижтимоий ҳаёт бўлими: 133-49-93
Назм ва наср бўлими: 133-49-93

Бош муҳаррир **Аҳмаджон МЕЛИБОВ**

Редакцияга келган кўчма мазмун таҳлил этилмайди ва муаллифларга қайтарибмайди. Муаллифлар фикри тахририят нуқтаи назаридан фарқланishi мумкин.

Навбатчи муҳаррир — Гулчехра УМАРОВА
Навбатчи — Фарҳод МАХКАМОВ
Саҳифаловчи — Шохруҳ ҚОСИМОВ

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонаси.
Манзил: Тошкент шаҳри, «Вуюх Турон» кўчаси, 41-уй
Босишга топириш вақти — 20.00. Босишга топиришди —

Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 058-рўқам билан рўқамга олинган. Буюртма Г — 055. Ҳажми — 5 босма табоқ. Нашр қўрсатиши — 222. Ташиқлотлар учун — 223. 1 2 3 4 5 6

ЖУМА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ. СОТУВДА НАРХИ ЭРКИН